

Yayın Geliş Tarihi: 14.07.2024
Yayına Kabul Tarihi: 06.10.2024
Online Yayın Tarihi: 12.12.2024
<http://dx.doi.org/10.16953/deusosbil.1516206>

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Cilt: 26, Sayı: 4, Yıl: 2024 Sayfa: 1538-1572
E-ISSN: 1308-0911

Araştırma Makalesi

DERGİCİLİK KONULU AKADEMİK ÇALIŞMALAR: BİR BİBLİYOMETRİK ANALİZ

Gökhan BAK*

Öz¹

Dergi hem geleneksel hem de yeni medya türleri arasında yer alan, yazılı olarak basıldığı gibi dijital ortamlarda da okuyucularıyla buluşan kitle iletişim aracıdır. Temel olarak gazetelerle aynı işleve sahip olan dergilerin yayıncılığı, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijitalleşme yoluna girse de günümüzde önemini halen korumaktadır. Bu araştırma dergicilik konulu akademik çalışmaların bibliyometrik profilini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemiyle WoS veri tabanı seçilmiştir. WoS veri tabanında “topic” bölümüne “magazine publishing” yazılarak tarama yapılmıştır. 98 akademik çalışmaya erişim sağlanmıştır. Birçok parametre açısından elde edilen veriler incelenmiş, içerik analizi ve bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. İlk çalışma 1980 yılında makale türünde ve en güncel çalışma ise 2024 yılında makale türünde ele alınmıştır. En fazla çalışma 2014 yılında yazılmıştır. 2005 yılından itibaren düzenli olarak akademik çalışmaların yazıldığı görülmüştür. En fazla atıf alan eser 2008 yılında yazılmış ve 110 atıf almıştır. Çalışmalar yoğunlukla makale türünde ve SSCI indeksinde kaleme alınmıştır. WoS kategorilerine göre en fazla iletişim kategorisinde ele alınan çalışmalar çok büyük oranda İngilizce yazılmıştır. En verimli ülke olarak Amerika yer almıştır. Bu sıralamayı İngiltere, Finlandiya, Avustralya, Yeni Zelanda ve Türkiye takip etmiştir. Türkiye’den 4 çalışmanın yazıldığı görülmüştür. Türkçe kaleme alınan tek bir çalışma olduğu ve 2018 yılında yazıldığı belirlenmiştir. Kurumların, ülkelerin ve de yazarların ortak yazarlık analizleri yapılmıştır. Anahtar kelimelerin birlikte bulunma sıklığına bakıldığında; bağlantı gücü en yüksek anahtar kelimelerin “magazines” ile “magazine publishing” olduğu görülmüştür. Genel olarak ele alındığında, dergicilik konusunda birçok ülke ortak çalışma yapsa da bu konuda ilk çalışmaya çok geç başlandığı,

Bu makale için önerilen kaynak gösterimi (APA 6. Sürüm):

Bak, G. (2024). Dergicilik konulu akademik çalışmalar: Bir bibliyometrik analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (4), 1538-1572.

*Dr., Bağımsız Araştırmacı, Adana/TÜRKİYE, ORCID: 0000-0003-4520-0930,
gokhanbak2010@gmail.com

¹Bu makale için etik kurul onayı gerekmemektedir.

daha fazla çalışma yapılarak konunun önemine vurgu yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** Dergi, Dergicilik, Bibliyometrik Analiz, İçerik Analizi, WoS Veri Tabanı.*

ACADEMIC STUDIES ON MAGAZINE PUBLISHING: A BIBLIOMETRIC ANALYSIS

Abstract

Magazine is a mass communication tool that is among both traditional and new media types and meets its readers in print as well as in digital platforms. Publishing of magazines, which basically have the same function as newspapers, still maintains its importance today, even though it has entered the path of digitalization with the advancement of technology. This study was conducted to determine the bibliometric profile of academic studies on magazine publishing. The research was conducted using survey model. WoS database was selected by purposive sampling method. WoS database was searched by typing "magazine publishing" in the "topic" section. Access to 98 academic studies was accessed. The data, which consist of many parameters, were analyzed, and put through content analysis and bibliometric analysis. The first study was published in the form of an article in 1980 and the most recent study was published in the form of an article in 2024. The most studies were written in 2014. It has been observed that since 2005 academic studies have been written regularly. The most cited work was written in 2008 and received 110 citations. The studies were mostly written in the article type and have SSCI index. According to WoS categories, most of the studies were in the communication category, and were written in English language. America was ranked top as the most productive country. This ranking was followed by England, Finland, Australia, New Zealand and Türkiye. It has seen that four studies were written from Türkiye. It was determined that there was only one study written in Turkish and it was written in 2018. Co-authorship analysis of institutions, countries and authors was conducted. When the frequency of co-occurrence of keywords were analyzed, the keywords with the highest link strength were "magazines" and "magazine publishing". Overall, it has been concluded that although many countries carry out joint work on magazine publishing, the first study on this subject was started very late and the importance of the subject should be emphasized by further studies.

***Keywords:** Magazine, Magazine Publishing, Bibliometric Analysis, Content Analysis, WoS Database.*

GİRİŞ

Medyanın işlevsel ve yapısal özelliklerinden ötürü gerek toplum gerekse kamuoyu üzerinde önemli ve geniş bir etkisi vardır. Demokratik toplumlarda medya dördüncü güç olarak isimlendirilir (Gezgin, 2002, s. 19). Medya kelimesi kitle iletişim araçları olarak da kullanılmaktadır. Bugün yaşadığımız dünya kitle iletişim araçlarının yapılandığı bir dünya halini almış, bir bakıma insanlara yaşam tarzı kazandırmıştır. Medya; kitap, dergi, radyo, televizyon, bilgisayar, gazete, telefon, telgraf gibi araçlarla bilginin kısa zamanda öğrenilmesini ve paylaşılmasını sağlamaktadır. Medyanın en temel görevi haber vermedir. Bu işlevinin dışında eğlendirme, boş zamanları değerlendirme, ikna ve eğitim aracı olma, gündem oluşturma gibi birçok işlevi bulunmaktadır (İlgaz Büyükbaykal, 2005, ss. 71-73). Kitle iletişim araçları kitle kültürünün oluşmasında önemli rol oynar. Bilgiyi, estetiği, mükemmelliği, güzelliği yakalamaktan ziyade para kazanmak amacıyla olan kitle iletişim araçları, popüler kültür öğelerini toplumda yayarak güçlenmelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda ekonomik ve siyasi güç peşinde koşanlara bir statü sağlamaktadır (Gönenç, 2002, ss. 136-138). Teknolojinin geliştirici gücü ile birlikte zenginlik kazanması, haber edinme biçimlerinde yeni formlara dönüşebilmektedir. Bilgisayar ağlarının ve etkin iletişim altyapısının kullanıldığı yeni medya alanı bu çekiciliği ile günümüzde ön plana çıkmaktadır (Öztunç, 2020, s. 2827). Geleneksel medya; radyo, televizyonun yanı sıra gazete, dergi gibi basılı yayınları içinde barındıran iletişim araçlarıdır. Yeni medya ise internet ağlarının sayesinde dijital ortamlarda hedef kitleye ulaşabilen dijital medyayı ifade eder. Dijital gazetecilik, dijital dergicilik, sosyal medya ve diğer çevrim içi ortamlar yeni medya türleri arasında yer almaktadır. Geleneksel ve yeni medya temelde aynı işleve sahiptirler. Aralarındaki fark, yeni medya araçları kullanımında, dijital ortamlar sayesinde hedef kitleye ulaşılmasıdır. Geleneksel medya içerisinde en çok bilinen kitle iletişim araçları gazete ve dergilerdir. Dergi, içerisinde okuma metinleri barındıran, en az haftada bir en fazla üç ayda bir çıkacak şekilde düzenli bir yayın aralığına sahip olan, okurlarınca talep edilen veya parayla satın alınan, gazete gibi yayınlardan bağımsız olarak ciltli ve kapaklı olarak dağıtılan süreli bir yayındır. Marjinal dergiler, kurum dergileri, bilimsel dergiler, tüketici dergileri ve sektörel dergiler olarak ayrılırlar (Yapar Gönenç, 2006, ss. 8-9). Hedef kitleye hitap edecek şekilde dergilerin türü ve içerikleri değişmekte, teknolojiye ayak uydurmakta, fiziki ve dijital ortamlarda yayın hayatlarına devam etmektedirler.

Dergiler, toplumların bilgi edinmesini sağlayan, hayat şartlarını, buldukları ortamın siyasi, ekonomik gelişimini anlamalarına yardımcı olan yayın organlarıdır. Dergicilik Batı'da 17. yüzyılda ortaya çıkmıştır. Türkiye'de dergicilik, matbaanın ülkeye geç gelişine bağlı olarak 19. yüzyılda başlamıştır (Yapar Gönenç, 2007, s. 64). Farklı okuyucu kitlesine göre şekillenen dergiler, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de yayımlanmakta ve sayıları günden güne artmaktadır. Gazetecilik kadar uzun bir geçmişe sahip olsa da dergicilik Türkiye'de gerektiği kadar ilgi görmemektedir. Toplumumuzda okuma alışkanlığının gerekli seviyede olmaması ile dergi çıkaran kesimin derginin hitap ettiği toplumu göz ardı ederek yabancı

kaynaklardan etkilenmesi ve buna göre hareket etmesi bu ilgisizliğin temel nedenlerindedir (Büyükbaykal, 2013, s. 85). Günümüzde basılı ve elektronik olarak her iki şekilde de dergi yayımı yapılmaktadır. 1990'lı yıllar elektronik dergiciliğin dönüm noktası kabul edilmektedir. İnternetin yaygınlaşmasının yanı sıra birçok tarayıcının kullanılması, elektronik yayıncılığın gelişimine yol açmıştır (Besimoğlu, 2007, s. 19). Gelişen teknoloji ile birlikte, okuyucularına ulaşabilmek adına bazı dergiler dijital ortamlara kayarken bazı dergiler hem basılı hem de dijital ortamda varlıklarını devam ettirmektedirler. Dijital dergiciliğin avantajlarının yanı sıra dezavantajları da vardır. Avantajları olarak; kullanılabilirlik, yayılabilirlik, erişilebilirlik, maliyet, arşivleme, taranabilirlik, raporlama, çoklu ortam, istatistiklendirme, etkileşim şeklinde ele alınabilir. Dezavantajlarına bakıldığında; dinamik yapıda yer almasının ekstra maliyete ve ekstra zamana neden olması, dijital ortamların siber saldırıya uğrayıp çökme riskinin bulunması, dijital dergilerin göz yorması olarak sıralanabilir (Kazan, 2017, ss. 22-23).

Gazetecilik ve dergicilik temelde aynı işleve sahiptir. Her ikisi de haber ulaştırmak ve/veya bilgi aktarmak amacıyla yayımlanmaktadır. Fakat aralarında önemli teknik farklar bulunmaktadır (Tablo 1). Bu farklılıkları yayın aralığı, zaman, içerik, kapak-cilt ile dil farklılığı şeklinde özetlemek mümkündür (Yapar Gönenç, 2005, s. 25). Gazete ve dergi üretimindeki bu teknik farklar her iki türü amaç, süreç, işlev ve yapı açısından ayırtmaktadır. Bu bağlamda en dikkat çeken nokta dergide kalıcılık önemli iken gazetede hızlilik daha önemlidir.

Tablo 1: Gazetecilik ve Dergicilik Farklılıkları

S.No	Farklılıklar	İçeriği-Açıklamalar
1	Yayın Aralığı Farklılığı	Gazetelerde haberler yirmi dört saat içerisinde yetiştirilmek istenir. Gazeteler genelde günlük yayımlanmaktayken dergiler daha geniş zaman aralığında yayımlanmaktadır.
2	Zaman Farklılığı	Gazetecilikte zaman kavramı önemlidir. Habere erişim sağlandığında doğru zamanda paylaşımı gerekir. Dergicilikte zaman sorunu yoktur.
3	İçerik Farklılığı	Derginin tüketilme süresinin uzun olması nedeniyle içeriği hata kabul etmemektedir. Daha derinlemesine incelemeler ile dergi içeriği oluşturulmalıdır.
4	Kapak-Cilt Farklılığı	Dergiler kapağa sahiptir ve ciltlidir. Derginin kapağının tasarımı önemli bir yere sahiptir. Okuyucunun dergiyi eline aldığı ilk baktığı kapağı olduğundan tasarımına ayrı bir önem verilir.
5	Dil Farklılığı	Dergide sürükleyici ve akıcı dil kullanılırken, gazeteler rutin, kısa ve yalın bir dil ile yazılmaktadır.

Kaynak: Yapar Gönenç, A. (2005, s. 25)'ten uyarlanarak yazar tarafından 20.05.2024 tarihinde oluşturulmuştur.

Dergicilik konusunda literatürde birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalarda genel olarak dergiciliğin tarihsel gelişimi, önemi, kitle iletişim araçları içerisindeki rolü gibi genel konular ele alınmıştır. Yapılan bir araştırmada, dergiciliğin öneminin yanı sıra Türkiye'deki tarihsel gelişimi ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, dergiciliğin Türkiye'de üstlendiği görev vurgulanmış, yayın

politikalarındaki değişikliklere değinilmiştir (Yapar Gönenç, 2007). Yapılan diğer bir çalışmada, dergicilik ve gazetecilik arasındaki farklılıklar ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, dergicilik ve gazetecilik arasında farklılıklar olsa da, bir gazetecinin temel gazetecilik ilkeleri gereği uyması gereken değerlerinin aynı olduğu ifade edilmiştir (Yapar Gönenç, 2005). Bu genel değerlendirmeler dergiciliğin başta gazetecilik olmak üzere diğer kitle iletişim araçları arasındaki farklılara değinmektedir.

Bu genel değerlendirmelerin dışında daha spesifik çalışmalar da mevcuttur. Örneğin bir çalışmada, “kadın dergilerinde kadın imgesinin kullanımı” incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kadınlara yönelik dergilerin başarılı olması için kadının sömürülmeden imge olarak dergilerde yer alması gerektiği vurgulanmıştır (Yapar, 2000). 2001 yılında yapılan bir başka araştırmada, 19. yüzyıl çocuk dergiciliği ve eğitsel işlevleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocuk dergilerinin eğitsel birçok işleve sahip olduğu, çocuk dergilerinde çocukların ilgisini çekecek görsellerin kullanıldığı, eğitime ilişkin yazılar ve yorumların yanı sıra bilmece, çocuk oyunları, kitap tanıtımları, hikâye, masal içerikleriyle zenginleştirildiği görülmüştür (Şimşek, 2001). 2006 yılında yapılan başka bir çalışmada, Osmanlı Devleti’nde yayımlanmış ilk Türkçe çocuk gazetesi olan Mümeyyiz incelenmiştir. Gazetenin yayın politikasına, içinde bulunduğu dönemin şartlarına göre gazetenin nasıl şekillendiğine, şekil ve içerik yönünden nasıl hazırlandığına değinilen bu çalışma ile bir çocuk gazetesinin çocukların zihnen ve ruhen gelişimine katkıda bulunabileceği vurgulanmıştır (Ulusoy Nalcıoğlu, 2006). 2006 yılında yapılan bir araştırmada, Bursa’nın ilk sanat ve edebiyat dergisi olan Nilüfer dergisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, 1886-1891 yıllarında yayımlanan derginin dini ve edebi metinlere yer verdiği, Osmanlı sınırları içerisinde birçok kentte ilgiyle okunduğu ifade edilmiştir (Sınar Çılgın, 2006). 2008 yılında yapılan bir çalışmada, dünya çapında beş ülkede yayımlanan uluslararası moda dergileri incelenmiştir. Elle, Harper’s Bazaar, Marie Claire ve Vogue dergileri örneklem kapsamında ele alınmıştır. Tüketici dergileri arasında yer alan moda dergilerinin kültürel bir yapıya sahip olduğu ifade edilmiştir (Moeran, 2008). Diğer bir araştırmada, Tanzimat Döneminde çıkarılan dergiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Tanzimat dergilerinin önemli yayın organları oldukları, Türk edebiyatının birçok ünlü isimlerinin bu dergilerde yer aldıkları, dönemin siyaset adamları ve aydınlarının bu dergilerde edebiyatçı-yazar görevini üstlendikleri ele alınmıştır (Şen, 2009). Yapılan araştırmalara bakıldığında eğitim, edebiyat, siyaset, kültür-sanat, moda gibi sosyal yapıyı ilgilendiren alanların çeşitliliği göze çarpmaktadır. Görüldüğü üzere birçok araştırmada dergicilik olgusu spesifik konular etrafında ele alınmaktadır. Bu durum dergilerin yukarıda değinilen teknik farklılık ve/veya özelliklerinden kaynaklanmaktadır.

Diğer taraftan dergiciliğin kendi içinde ne anlam ifade ettiğine yönelik çalışmalar da bulunmaktadır. Örneğin 2017 yılında yapılan bir araştırmada, Türk dergicilik sektöründe önemli yeri olan Şevket Rado’nun çıkarmış olduğu dergiler ve katkıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Şevket Rado’nun yayımladığı Ses,

Hayat, Doğan Kardeş gibi dergilerin 1970'li yıllardaki Türk basınının magazinleşme olgusunun öncülüğünü yaptığı ve günümüzde bile yeri doldurulamaz nitelikte dergiler olduğu vurgulanmıştır (Ulusoy Nalcıoğlu & Yapar Gönenç, 2017). 2019 yılında yapılan bir çalışmada, elektronik dergicilik ve elektronik mizah dergileri incelenmiştir. Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin elektronik dergiler ve basılı dergilere olan ilgileri, okuma süreleri, takip etme sıklıkları ve nedenleri anket aracılığıyla belirlenmek istenmiştir. Araştırma sonucunda, elektronik dergilere basılı dergilerden daha çok ilgi duydukları, elektronik ortamda ücretsiz içerikleri daha çok tercih ettikleri görülmüştür (Dumanlı Kürkcü, 2019). Yukarıdaki veriler dergiciliğin kitle iletişim aracı olarak hâlâ önemli bir işlevi ve rolü olduğunu göstermektedir.

Bütün bunların yanında, yapılan literatür taraması bu çalışmanın dikkat çekmek istediği bir eksikliği ortaya çıkarmıştır. Dergicilik konusunda hem içerik hem de metodolojik araştırmalar konusunda farklı yöntemler kullanılarak gerçekleştirilen çalışmaların yer aldığı fakat farklı değişkenler açısından ele alınarak hazırlanmış bir bibliyometrik analizle yapılan dergicilik konulu çalışmaya rastlanmadığı görülmüştür. Akademik çalışmalar içerisinde sıkça kullanılan bibliyometrik çalışmalar, araştırma konusuyla ilgili yapılan çalışmaların röntgenini çıkarmakta, gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutmakta, çalışmaların eğilimleri konusunda hem araştırmacılara hem de özel ilgi duyanlara bilgi vermektedir.

Bibliyometrik araştırmalara 1950'lerde başlanmıştır (Wallin, 2005). Türkiye'de ise bibliyometrik ilk çalışma A. Kemal Özinözü tarafından yapılmış ve 1990'lı yıllardan sonra Türkiye'de bibliyometrik araştırmalar giderek artan bir eğilim göstermiştir (Al, 2008). Bibliyometrik analiz, akademik çalışmaları farklı parametreler açısından inceler. Doküman analizi veya içerik analizinden farklı olarak, bir alandaki çalışmaların değişimlerini, dinamiklerini, gelişimleri, yeniliklerini ve de eğilimlerini ele alarak ortaya koyması bakımından oldukça işlevsel bir yapıya sahiptir (Karagöz & Şeref, 2019, s. 135). Bibliyometrik analiz sayesinde akademik çalışmaların yayın yeterlilikleri, niteliği, sayısı, indeks seçimi gibi kriterleri değerlendirilerek, bu çalışmalar ışığında gelecekteki bilim politikalarına yön verilmektedir (Alkan, 2014, s. 42).

Bibliyometrik araştırmalarda, farklı veri tabanlarından alınan verilerin haritalandırılması, görselleştirilmesi amacıyla birçok programdan istifade edilmektedir. Bu programlardan biri de VOSviewer yazılım aracıdır. Çalışmada verilerin haritalandırılması amacıyla VOSviewer paket programı kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Sobiad, YÖK Ulusal Tez Merkezi, PubMed, Proquest, Scopus ve Web of Science (WoS) veri tabanları tercih edilmektedir. En fazla rağbet gören veri tabanları ise Scopus ve WoS'tur (Kızıloğlu, 2022, s. 460). WoS veri tabanında literatür taraması sistematik bir şekilde gerçekleştirilmekte ve oldukça güvenilir veriler sağlamaktadır. WoS'un tercih edilmesinde bu özelliği ön plana çıkmakta ve de etkili olmaktadır (Zupic & Čater, 2015). Bu bağlamda, çalışmada verilerin elde edilmesinde WoS veri tabanı seçilmiştir.

Birçok kavram, konu, bilim alanı üzerine bibliyometrik çalışmalar yapılmıştır. Farklı veri tabanları üzerinden alınan veriler, farklı değişkenler açısından ele alınarak, bibliyometrik profilleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda filtreleme yapılarak, gerek çalışma türüne (kitap, makale, tez, bildiri) gerekse tercih edilen indeksli dergi gibi tek bir yayın organı içeriklerine bibliyometrik analiz uygulanmaktadır. Bu çalışmalar günden güne artarak literatüre kazandırılmaktadır. Yapılan bir araştırmada, bir proje kapsamında 1923-1999 yılları arasında Türkiye’de yayımlanan dergiler incelenerek bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, en sık kullanılan kelime olarak “Türkiye” kelimesinin yer aldığı, en verimli ilk on yazarın sekizinin sosyal bilimci olduğu belirlenmiştir (PROJE NO: SOBAG-105K088, 2007). Bir araştırmada, African Journal of Library, Archives and Information Science (AJLAIS) adlı derginin 2000-2012 yılları arasında yayımlanan sayıları bibliyometrik analiz ile incelenmiştir. Araştırmada cilt başına düşen makale sayıları, konu alanları, makalelerin sayfa sayıları, atıfları ve makale türleri ele alınmıştır. Araştırma sonucunda, 13 yıllık dönem içerisinde 218 makale yayımlandığı, en fazla makalenin 2002 yılında (f:21) yazıldığı, büyük oranda tek yazarlı kaleme alındıkları, çoğunlukla 6-10 sayfa uzunluğunda yer aldıkları görülmüştür (Tella & Aisha Olabooye, 2014). 2020 yılında yapılan bir araştırmada, Scopus veri tabanında yer alan e-Spor kavramıyla ilgili akademik çalışmalar bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, e-Spor kavramıyla ilgili 83 akademik çalışma yapıldığı, en çok çalışma yapan ülkelerin Çin, İtalya ve Amerika olduğu, 2016 yılından itibaren çalışmalarda artış yaşandığı, büyük oranda İngilizce ve İtalyanca yazıldıkları belirlenmiştir (Büyükbaykal & İli, 2020). 2023 yılında yapılan bir araştırmada, empatik iletişim konulu akademik çalışmaların bibliyometrik analizi yapılmıştır. Araştırma sonucunda, WoS veri tabanında yer alan empatik iletişim konulu akademik çalışmaların en fazla 2022 yılında yapıldığı, yoğunlukla makale türünde kaleme alındığı, en verimli ülkenin Amerika olduğu, çalışmaların büyük oranda İngilizce yazıldığı ve en fazla SCI-Expanded indeksinde yer aldıkları görülmüştür (Kutlu, 2023).

Yapılan literatür taramasında dergicilik üzerine herhangi bir bibliyometrik araştırmaya rastlanmamıştır. Literatürdeki bu boşluğu doldurmak amacıyla bu çalışma gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, geçmişte veya günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimleyen modeldir (Karasar, 2011). Çalışmada geçmişten günümüze (1980-2024 yılları arası) var olan durum betimlenmiştir. Veriler doküman incelemesiyle toplanmıştır. Doküman incelemesi, yazılı materyallerin çözümünde kullanılan, araştırılmak istenen konular ve olgular üzerinde bilgiye erişmeye yarayan bir araştırma tekniğidir (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 189). Araştırma kapsamında, WoS veri tabanından doküman incelemesi

yoluyla alınan veriler içerik analizi ve bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. “İçerik çözümlenmesi, iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir” (Geray, 2011, s. 151). Araştırmada, iletişim içeriği olarak veri tabanından elde edilen akademik çalışmalar önceden belirlenen kategoriler altında sistematik olarak ele alınmış ve yorumlanmıştır. İçerik analizinin yanı sıra akademik çalışmalar bibliyometrik analizle de incelenmiştir. Bilimsel araştırmalar, daha önceden belirlenen, yazar, yöntem, atıf, anahtar kelime gibi birçok farklı değişken açısından incelenmekte ve bibliyometrik analize tabi tutulmaktadır (Al & Coştur, 2007). Böylelikle belirli parametrelere göre ayrılan akademik çalışmaların halihazırdaki durumu belirlenmekte, gelecekte yapılacak çalışmalara ön ayak olmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Dergicilik konulu akademik çalışmaların mevcut durumunun yanı sıra gelişimini, yeniliklerini ve de gelecekte olası eğilimlerini ortaya koymak amacıyla bu araştırma yapılmıştır. Başta iletişim bilimleri olmak üzere, konuya ilgi duyanlara yol gösterici ve literatürü tanınmasına yardımcı olması açısından önemli bir çalışmadır.

Araştırmanın Evren, Örneklem ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini tüm veri tabanlarında dergicilik konulu bilimsel araştırmalar, örneklemini ise WoS (WoS, 2024) veri tabanında 27.05.2024 tarihinde elde edilen dergicilik konulu bilimsel araştırmalar oluşturmaktadır. Güvenilirliği ve literatürü sistematik açıdan ele alması açısından WoS veri tabanı amaçlı örneklem kapsamında seçilmiştir. Elde edilen verilerin içeriği tek tek kontrol edilmemiş, doğru olduğu kabul edilmiş ve araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmıştır. Araştırma yalnızca WoS veri tabanından alınan verilerle sınırlandırılmıştır.

Dergicilik konulu bilimsel çalışmalarla ilgili araştırma soruları oluşturulmuştur. Aşağıda yer alan araştırma sorularına yanıtlar aranmıştır:

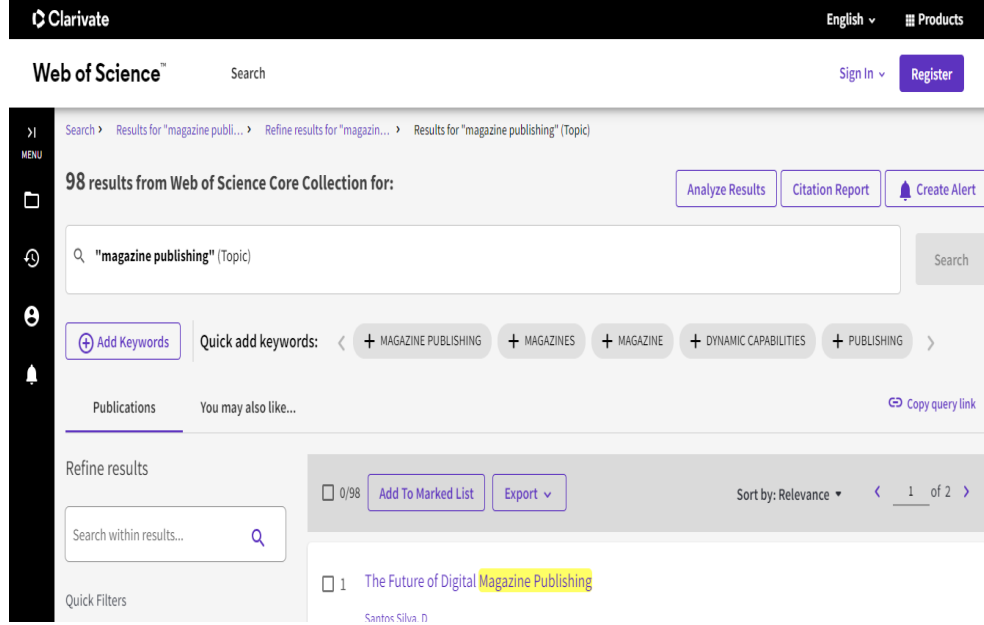
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait en eski ve en güncel çalışma hangisidir?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların atıf dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların türüne göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların WoS kategorisine göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların WoS indekslerine göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların kurumlarına göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların yazım diline göre dağılımı nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmaların ülkeye göre dağılımı nasıldır?

- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalarla ilgili Türkiye’de yapılan akademik çalışma bilgileri nelerdir?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Yazarların Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Kurumların Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Belgelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Kaynakların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Kurumların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Ülkelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Belgelerin Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Kaynakların Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Yazarların Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Kurumların Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Ülkelerin Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?
- Dergicilik konulu bilimsel çalışmalara ait Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası nasıldır?

ARAŞTIRMANIN BULGULARI

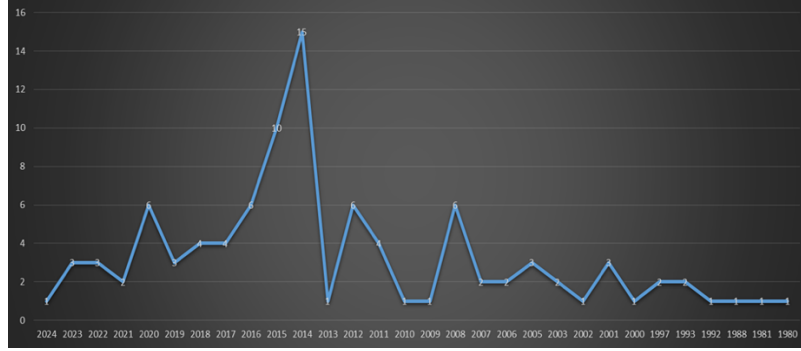
27.05.2024 tarihinde WoS veri tabanında yer alan “Topic” bölümüne “magazine publishing” kelimesi yazılarak, dergicilik konulu akademik çalışmalara erişim sağlanmıştır. Toplam 98 akademik çalışmanın yapıldığı görülmüştür (Resim 1).

Resim 1: Dergicilik Konulu Akademik Çalışmaların Sayısını Gösteren Ekran Görüntüsü-WoS

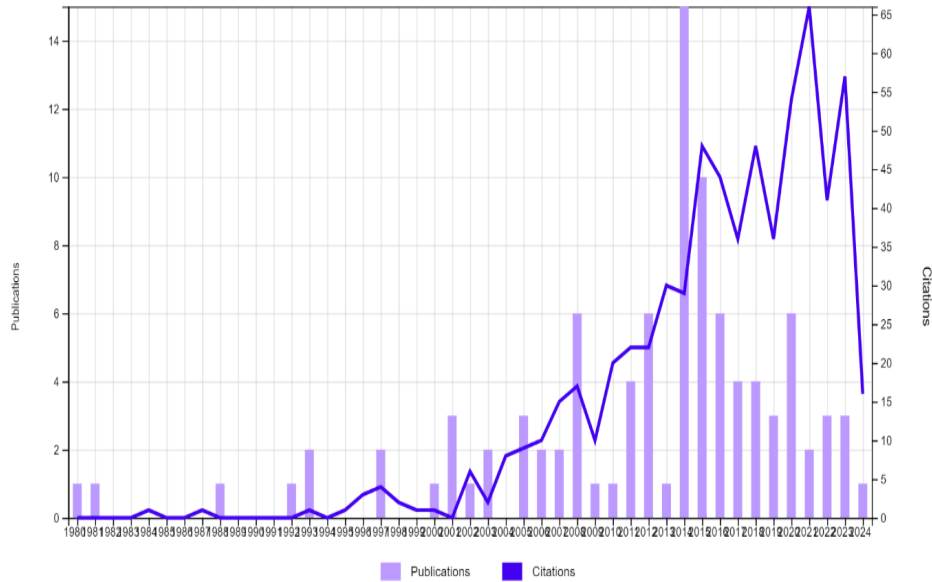
Araştırma kapsamında WoS veri tabanında yer alan dergicilik konulu akademik çalışmalara bakıldığında; ilk çalışmanın 1980 yılında makale türünde (Morehead, 1980) yazıldığı, en güncel çalışmanın ise 2024 yılında makale türünde (Roca-Vargas, 2024) kaleme alındığı görülmüştür.

Akademik çalışmaların yıllara göre dağılımı Grafik 1’de verilmiştir. En fazla akademik çalışmanın 2014 (f:15) ve 2015 (f:10) yıllarında yazıldıkları dikkati çekmektedir. 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1989, 1990, 1991, 1994, 1995, 1996, 1998, 1999 ve 2004 yıllarında konu ile ilgili akademik çalışma yazılmadığı, 2005 yılından itibaren günümüze değin ise her yıl düzenli olarak akademik çalışmaya yer verildiği sonucuna varılmıştır.

Grafik 1: Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Akademik çalışmalara yapılan atıflar incelendiğinde, en fazla atıf alan eserin 110 atıfla 2008 yılında yazılan bir makale olduğu sonucuna varılmıştır (Horppu vd., 2008). Bu eserin ardından, 90 atıf alan ve 2003 yılında yazılan makale (BarNir vd., 2003) ile 84 atıf alan ve 2002 yılında kaleme alınan makale (Ekinsmyth, 2002) en çok atıf alan eserler olarak yer almıştır.

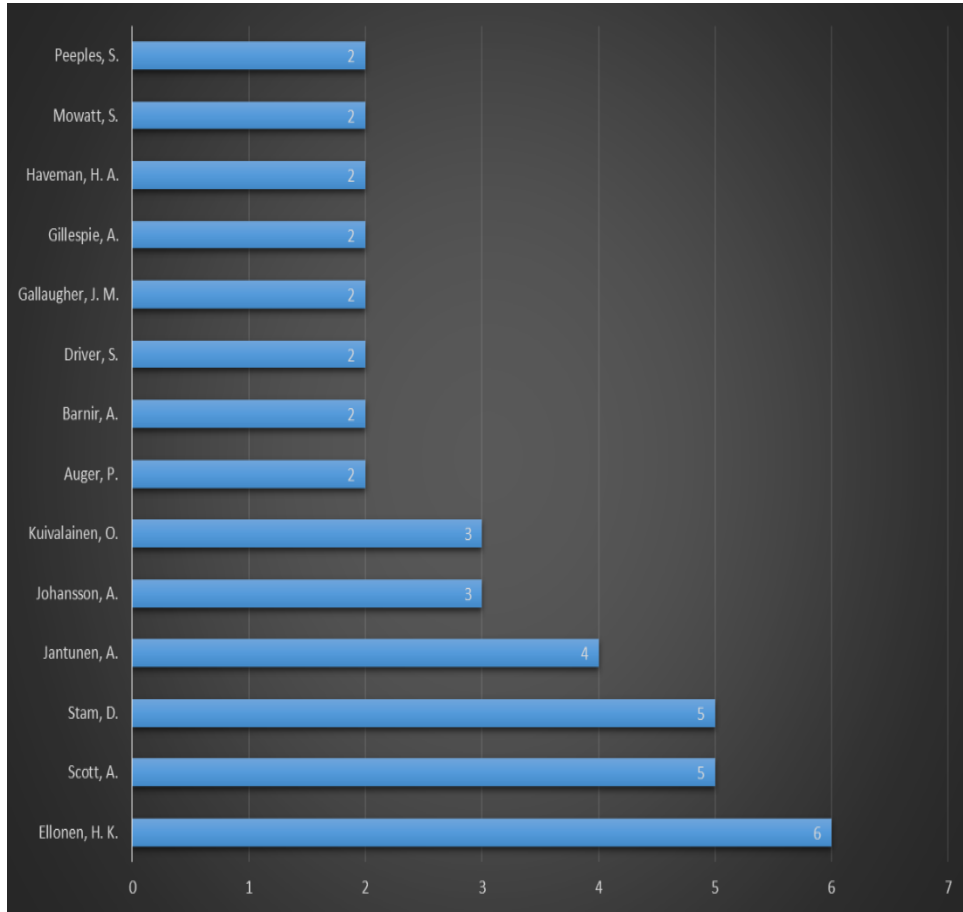
Grafik 2'deki bilgiler ışığında, akademik çalışmalara yapılan atıflar ve çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında, en fazla atfın 2021 yılında (f:66) alındığı belirlenmiştir. 1980, 1981, 1982, 1983, 1985, 1986, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1994 ve 2001 yıllarında akademik çalışmalara hiç atıf yapılmadığı, 2002 yılından sonra ise her yıl düzenli olarak atıf aldıkları görülmüştür.

Grafik 2: Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı ve Atıf Durumu

Akademik çalışmaların türüne göre dağılımına bakıldığında; kitap, kitap bölümü, makale, bildiri, derleme makalesi, kitap incelemesi türünde çalışmaların olduğu, bu çalışmaların en fazla makale (f:61) türünde yazıldığı, bu sıralamayı kitap incelemesi (f:14) ve bildiri (f:11) türünün takip ettiği görülmüştür.

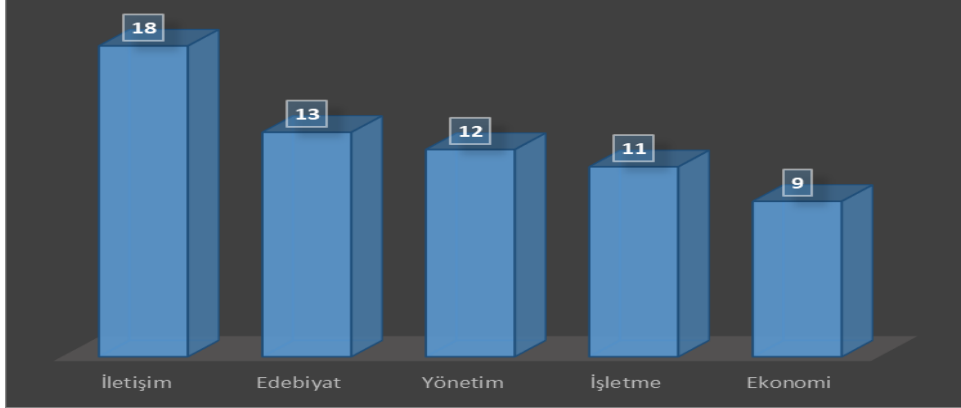
Akademik çalışmaları yazanlara göre dağılımı Grafik 3'te verilmiştir. Grafiğe göre, en fazla çalışması olan yazarların sırasıyla; Ellonen, H. K. (f:6), Scott, A. (f:5) ve Stam, D. (f:5) olduğu belirlenmiştir.

Grafik 3: Akademik Çalışmaların Yazarlara Göre Dağılımı (En Çok Çalışması Olan 14 Yazar)

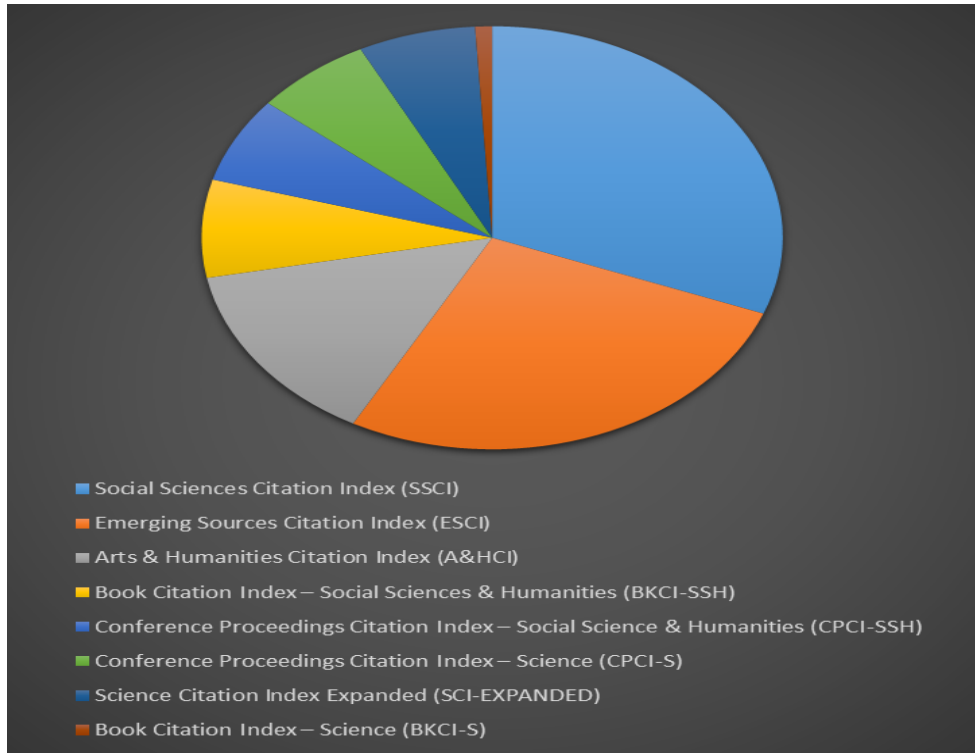
Araştırma kapsamında incelenen akademik çalışmalara bakıldığında, 25 farklı WoS kategorisine göre araştırmaların yapıldığı belirlenmiştir. Grafik 4'te akademik çalışmaların WoS kategorilere göre dağılımı verilmiştir. En fazla İletişim (f:18) kategorisinde yer aldıkları görülmüştür. İletişim kategorisini, edebiyat (f:13), yönetim (f:12), işletme (f:11) ve ekonomi (f:9) kategorilerinin takip ettiği sonucuna varılmıştır.

Grafik 4: Akademik Çalışmaların WoS kategorilerine Göre Dağılımı (İlk 5 kategori)

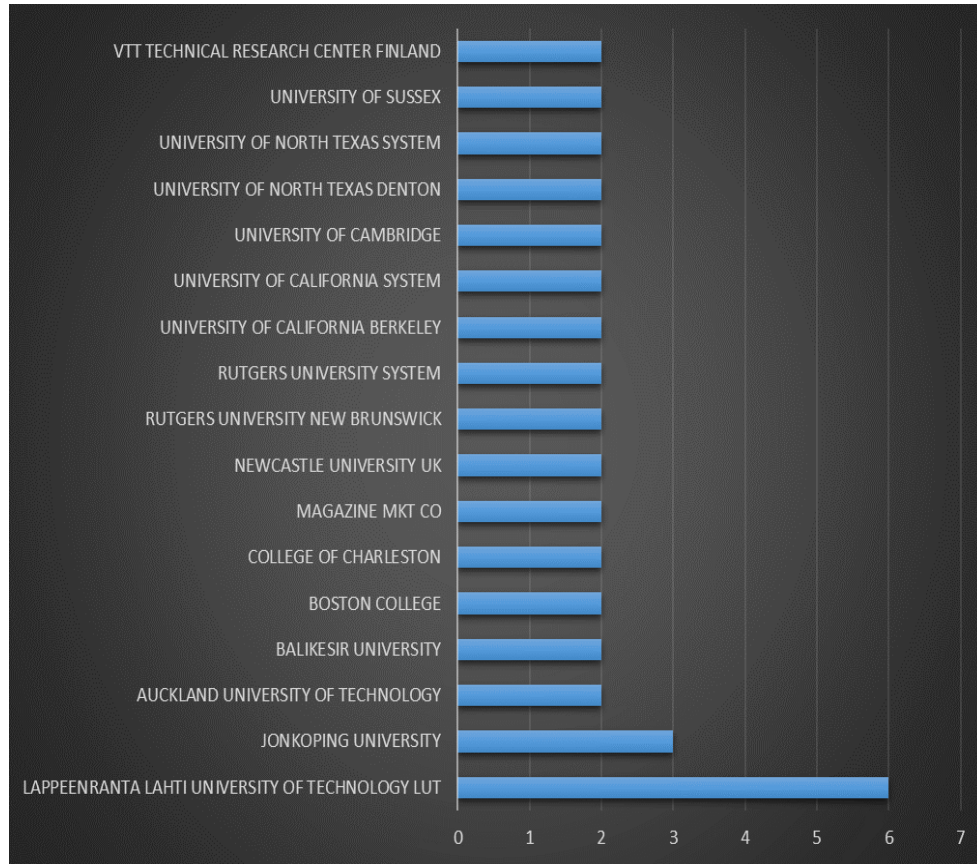
Akademik çalışmaların WoS indekslerine göre dağılımları Grafik 5'te verilmiştir. Grafığe göre, akademik çalışmaların sırasıyla en fazla Social Sciences Citation Index (SSCI), Emerging Sources Citation Index (ESCI) ve Arts & Humanities Citation Index (A&HCI) indekslerinde yazıldığı görülmüştür.

Grafik 5: Akademik Çalışmaların WoS İndekslerine Göre Dağılımı

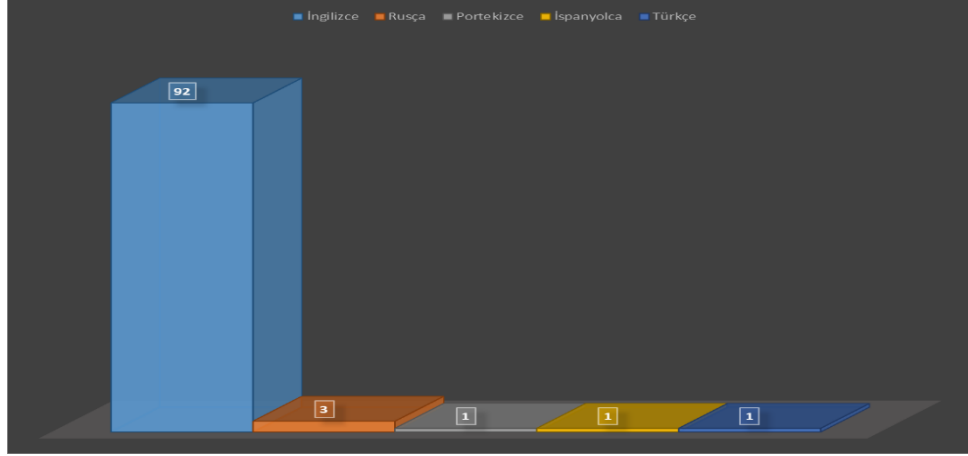

Akademik çalışmaları yazanların kurumlarına göre dağılımları incelendiğinde, en fazla çalışmanın yazıldığı kurumun Lappeenranta-Lahti University of Technology LUT/Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi (f:6) olduğu görülmektedir (Grafik 6). Ardından Jonkoping University/ Jönköping Üniversitesi'nin geldiği dikkati çekmektedir. Ayrıca Türkiye'den Balıkesir Üniversitesi'nin (f:2) de en fazla çalışmaya sahip kurumlar arasında yer aldığı belirlenmiştir.

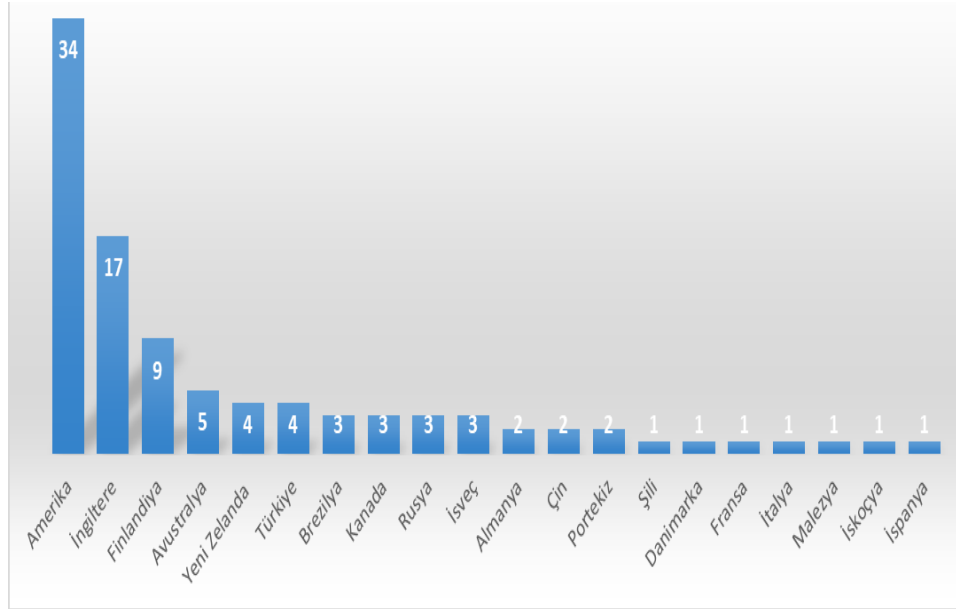
Grafik 6: Akademik Çalışmaların Kurumlara Göre Dağılımı (En Çok Çalışması Olan 17 Kurum)

Akademik çalışmaların yazım diline göre dağılımı Grafik 7'de verilmiştir. En fazla çalışmanın İngilizce (f:92) dilinde yazıldığı, bu sıralamayı da Rusçanın (f:3) takip ettiği görülmüştür. Ayrıca Portekizce, İspanyolca ve Türkçe dillerinde birer çalışma yapıldığı da belirlenmiştir. Türkçe kaleme alınan çalışmanın 2018 yılında yazıldığı, çalışma içeriğinde muhalif fikir ve sanat dergisi olan Hareket dergisinin 1939 yılında yayınlanan sayılarının din ve milliyetçilik açısından ele alındığı görülmüştür (İhtiyar, 2018).

Grafik 7: Akademik Çalışmaların Yazım Diline Göre Dağılımı

Akademik çalışmaların ülkelere göre dağılımına bakıldığında, en fazla çalışmanın Amerika'da (f:34) yapıldığı ve bu sıralamayı da; İngiltere (f:17), Finlandiya (f:9), Avustralya (f:5), Yeni Zelanda (f:4) ve Türkiye'nin (f:4) takip ettiği Grafik 8'de görülmektedir.

Grafik 8: Akademik Çalışmaların Ülkelere Göre Dağılımı

Türkiye'de yapılan akademik çalışma bilgileri Tablo 2'de verilmiştir. İlk yapılan çalışmanın 2012 yılında yazıldığı ve 1 atıf aldığı belirlenmiştir (Şahin, 2012).

Ayrıca ilk çalışmayı kaleme alan yazarın 2014 yılında da bir çalışma yazdığı görülmüştür (Şahin, 2014). Böylelikle Türkiye’den yapılan akademik çalışmaların yarısını tek yazarın yazdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca 2015 yılında yapılan bir bildiri metni (Kuyucu, 2015) ile 2018 yılında yazılan makale (İhtiyar, 2018) çalışmasının yer aldığı, 2018 yılında yazılan çalışmanın aynı zamanda Türkçe kaleme alınan tek çalışma olduğu ve 2012 yılında yazılan çalışma dışında başka hiçbir çalışmanın atıf almadığı/alıntılanmadığı ortaya konmuştur.

Tablo 2: Akademik Çalışma Bilgileri (Türkiye)

S. No	Yayın Yılı	Yazar Bilgileri	Çalışma Bilgileri
1	2012	Şahin, G. G.	Children's Literature, Children's Journalism and Magazine Publishing in Turkish Republic (the Period Between 1923-1940). <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 46, 1658-1663.
2	2014	Şahin, G.	An Investigation on the Mektepli Newspaper Published between the Years of 1932 and 1935 (Periodic Function- Publication- Closing down). <i>Procedia-Social and Behavioral Sciences</i> , 116, 5210-5214.
3	2015	Kuyucu, M.	The Change In Magazine Press In Turkey The Problematic Of Magazine Publishing In The Example Of Ses Magazine. F. Uslu (Ed.), <i>Proceedings of INTCESS15-2nd International Conference on Education and Social Sciences</i> , 2-4 February 2015, Istanbul, 448-463.
4	2018	İhtiyar, B.	Literary and Artistic Magazine Publishing in Turkey: The First Period Sample of Hareket Magazine. <i>Turkish Review of Communication Studies</i> , 31, 188-203.

Araştırma kapsamında elde edilen veriler kullanılarak, VOSviewer yazılım aracı sayesinde ağ haritaları oluşturulmuştur. VOSviewer paket programı içerisinde verilerin kullanılmasıyla birlikte, seçilen analiz çeşidi ve analiz birimine göre farklı ağ haritaları elde edilmektedir. Bu bağlamda, “Ortak Yazarlık Analizi”, “Birlikte Bulunma Analizi”, “Atıf Analizi” ve “Bibliyografik İlişki Analizi” yapılması adına, farklı analiz çeşidi ve analiz birimleri tercih edilerek, farklı ağ haritaları oluşturulmuştur. Ağ haritaları oluşturulurken seçilen belge ve atıf miktarları belirtilmiştir.

Ortak Yazarlık Analizi

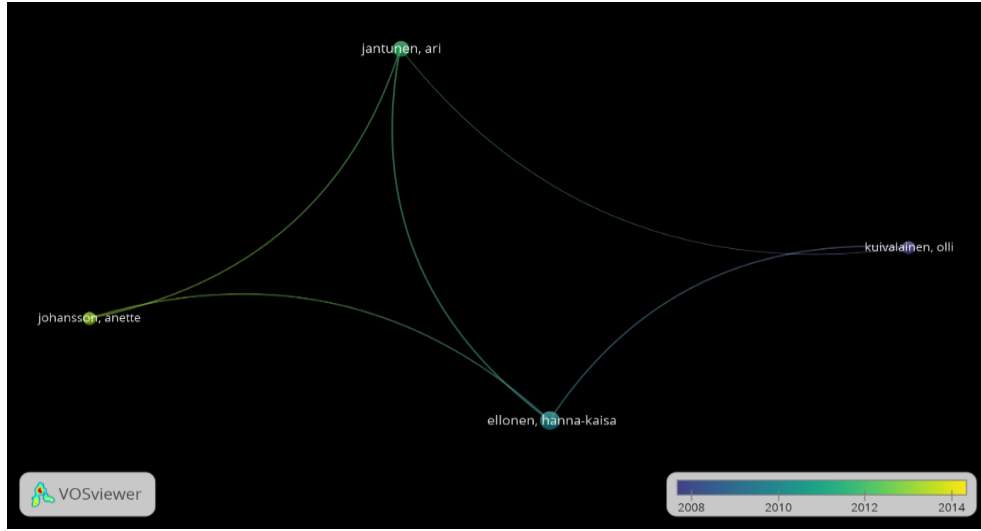
Yazarların, kurumların ve de ülkelerin ortak yazarlık analizi yapılmıştır.

Yazarların Ortak Yazarlık İlişki Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Yazarların Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak yazarlık ve analiz birimi yazarlar seçilmiştir. Bir yazarın en az 2 belgeye sahip olması ve de en az 2 atıf alması işaretlenmiştir. 129 yazarın 11’inin bu eşiği karşıladığı belirlenmiştir. 11 yazarın sadece 4’ünün birbirleriyle bağlantılı olduğu görülmüştür. En büyük bağlantı öge setinin harita üzerinde gösterilmesi adına yalnızca 4’ünün olduğu ağ haritasının oluşturulması sağlanmıştır (Şekil 1). Ortak yazarlık ilişkisi açısından toplam bağlantı gücü en yüksek yazarların; “Ellonen, Hanna-Kaisa”, “Jantunen,

Ari”, “Johansson, Anette” ile “Kuivalainen, Olli” olduğu Şekil 1’de göze çarpmaktadır.

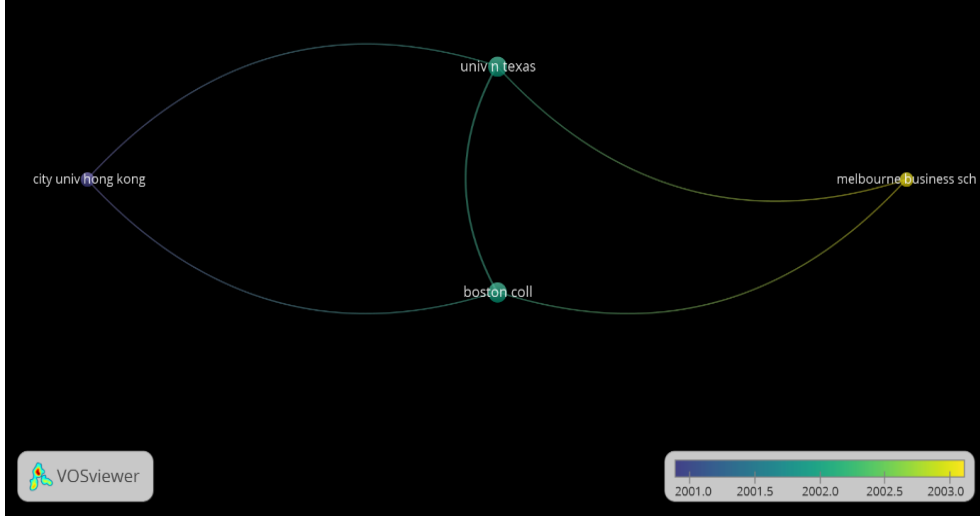
Şekil 1: Yazarların Ortak Yazarlık İlişisini Gösteren Ağ Haritası

Kurumların Ortak Yazarlık İlişki Analizi

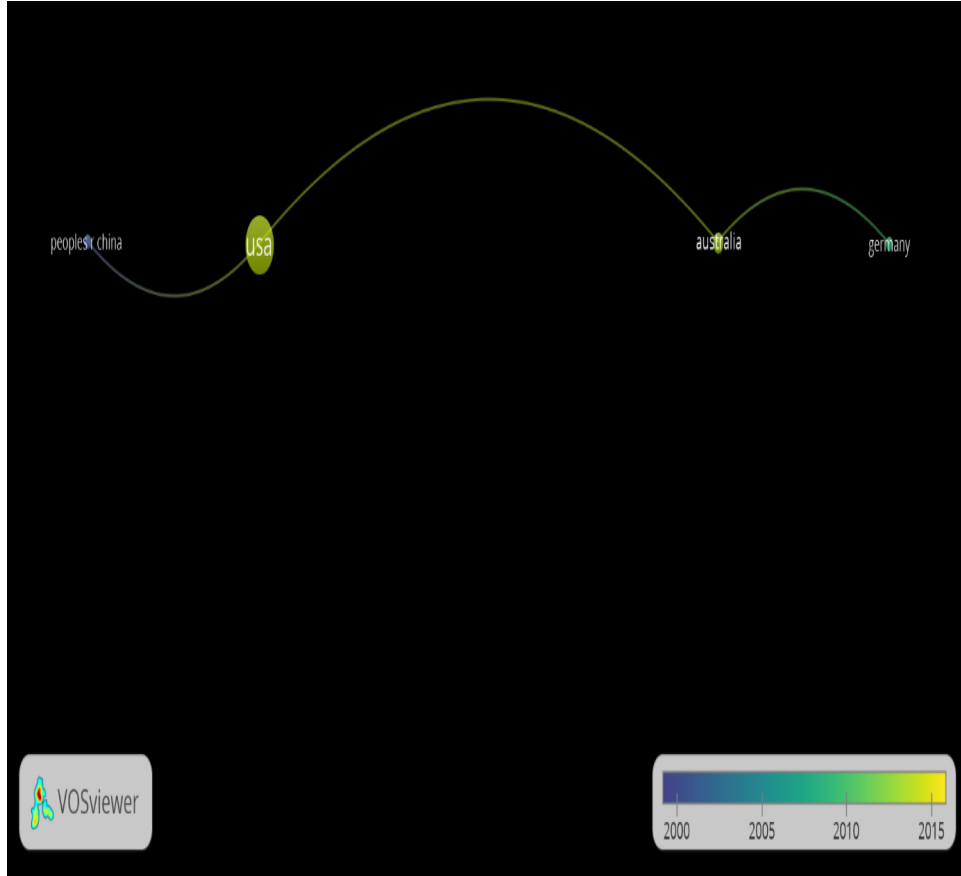
VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Kurumların Ortak Yazarlık İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak yazarlık analiz birimi de kurumlar seçilmiştir. 91 kurumdan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 41 kuruma erişilmiştir. Bu 41 kurum içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 4 kurumun ortak yazarlık ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 2). Ortak yazarlık ilişkisi açısından toplam bağlantı gücü en yüksek kurumun Boston College olduğu görülmüştür.

Şekil 2: Kurumların Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritası

Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişki Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak yazarlık analiz birimi de ülkeler seçilmiştir. 20 ülkeden en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 14 ülkeye erişilmiştir. Bu 14 ülke içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 4 ülkenin ortak yazarlık ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 3). Ortak yazarlık ilişkisi açısından toplam bağlantı gücü en yüksek ülkelerin; Amerika, Avustralya, Almanya ve Çin olduğu belirlenmiştir.

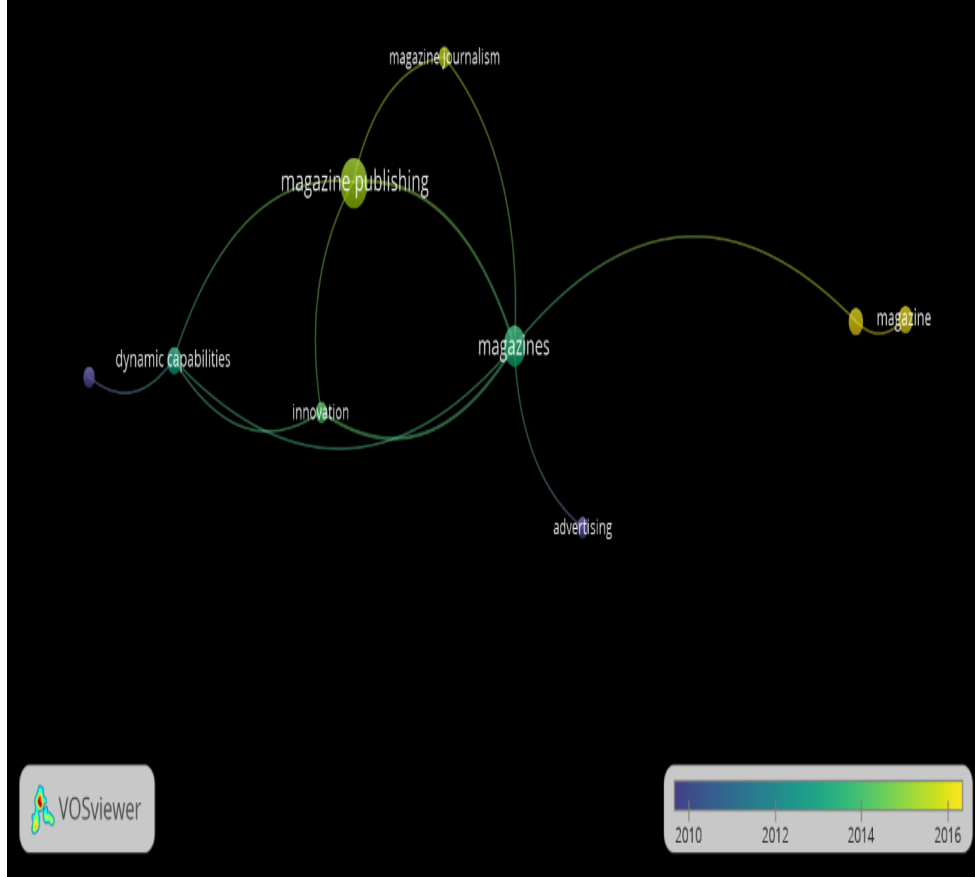
Şekil 3: Ülkelerin Ortak Yazarlık İlişkisini Gösteren Ağ Haritası**Birlikte Bulunma Analizi**

Anahtar kelimelerin birlikte bulunma analizi yapılmıştır.

Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi eş oluşum/birlikte bulunma analiz birimi de anahtar kelimeler seçilmiştir. 255 anahtar kelimedenden en az 2 kez birlikte bulunma kriterini karşılayan 13 anahtar kelimeye erişilmiştir. Bu anahtar kelimelerin içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 9 anahtar kelimenin birlikte bulunma ilişkisini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 4). Bağlantı gücü en yüksek anahtar kelimelerin; “magazines” ile “magazine publishing” olduğu görülmüştür.

Şekil 4: Anahtar Kelimelerin Birlikte Bulunma İlişkisini Gösteren Ağ Haritası

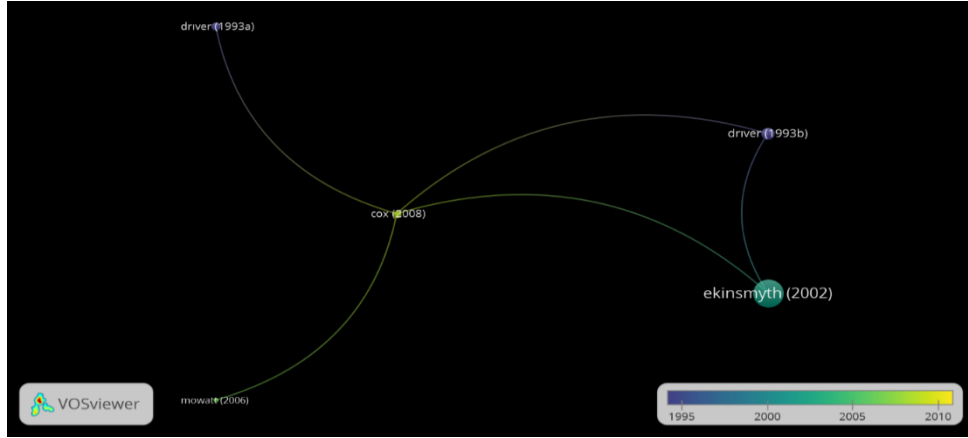
Atıf Analizi

Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin karşılıklı atıf analizi yapılmıştır.

Belgelerin Karşılıklı Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Belgelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi atıf analiz birimi de belgeler seçilmiştir. 98 belgeden en az 2 atıf kriterini karşılayan 36 belgeye erişilmiştir. Bu 36 belge içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 5 belgenin atıf analizini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 5). Bağlantı gücü en yüksek atıf ağına sahip belgelerin; Cox (2008) ve Ekinsmyth (2002) olduğu belirlenmiştir.

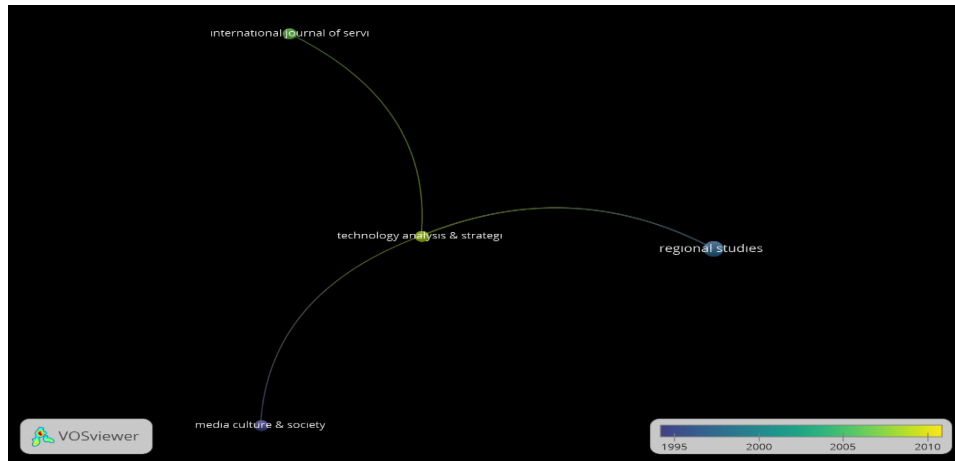
Şekil 5: Belgelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

Kaynakların Karşılıklı Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Kaynakların Karşılıklı Atıf Ağı Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi atıf analiz birimi de kaynaklar seçilmiştir. 84 kaynaktan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 37 kaynağa erişilmiştir. Bu 37 kaynak içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 4 kaynağın karşılıklı atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 6). Bağlantı gücü en yüksek atıf ağına sahip kaynakların; Technology Analysis & Strategic Management, Media Culture & Society, Regional Studies ile International Journal of Services Technology and Management olduğu görülmüştür.

Şekil 6: Kaynakların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

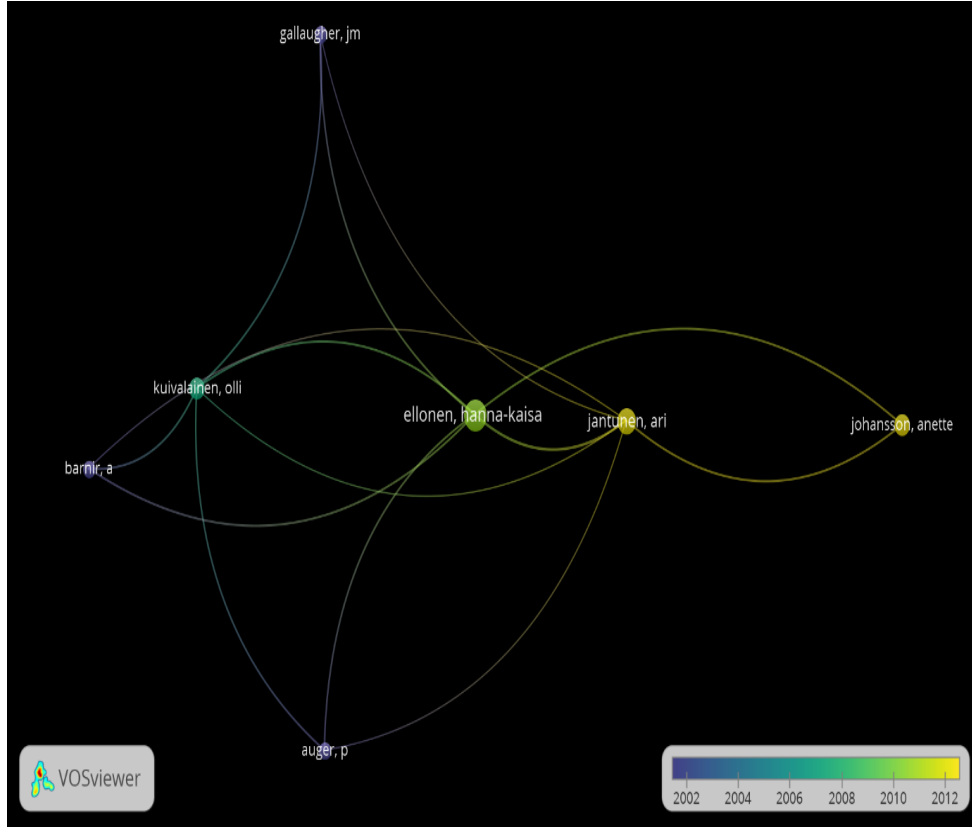

Yazarların Karşılıklı Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi atıf analiz birimi de yazarlar

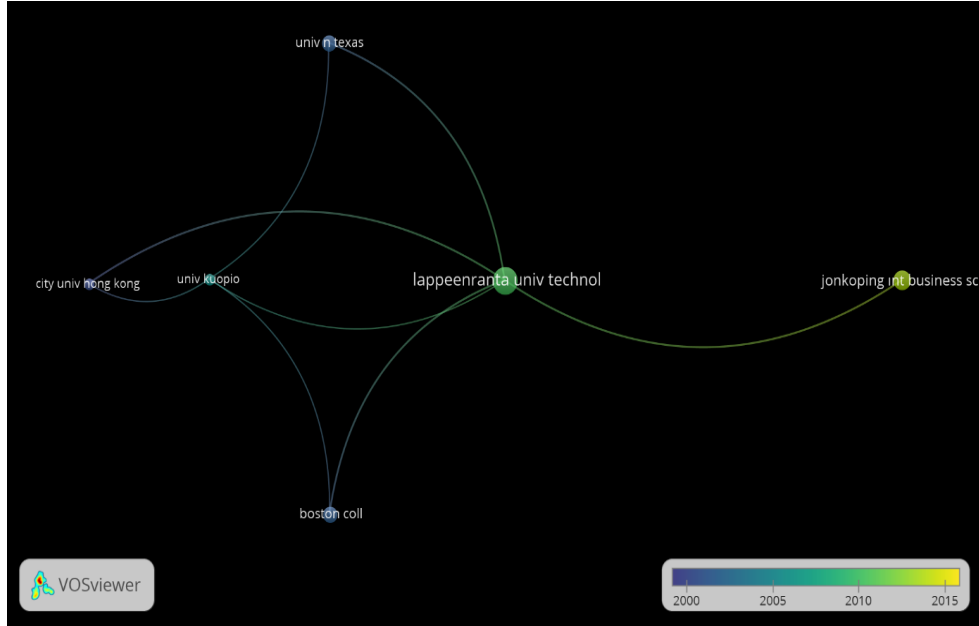
seçilmiştir. 129 yazardan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 62 yazara erişilmiştir. Bu 62 yazar içerisinden de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 7 yazarın karşılıklı atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 7). Bağlantı gücü en yüksek atıf ağına sahip yazarların; “Ellonen, Hanna-Kaise”, “Jantunen, Ari” ile “Kuivalainen, Olli” olduğu belirlenmiştir.

Şekil 7: Yazarların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

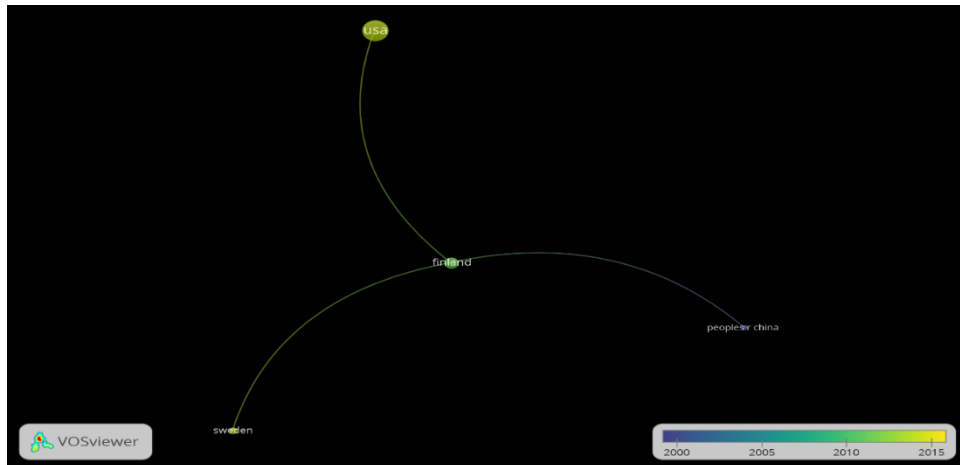

Kurumların Karşılıklı Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Kurumların Karşılıklı Atıf Ağı Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi atıf analiz birimi de kurumlar seçilmiştir. 91 kurumdan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 41 kuruma erişilmiştir. Bu 41 kurum içerisinden de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 6 kurumun karşılıklı atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 8). Bağlantı gücü en yüksek atıf ağına sahip kurumun Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi olduğu görülmüştür.

Şekil 8: Kurumların Karşılıklı Atıf Ağı Haritası**Ülkelerin Karşılıklı Atıf Analizi**

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Ülkelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi atıf analiz birimi de kurumlar seçilmiştir. 20 ülkeden en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 14 ülkeye erişilmiştir. Bu 14 ülke içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 4 ülkenin karşılıklı atıf ağı haritası oluşturulmuştur (Şekil 9). Bağlantı gücü en yüksek atıf ağına sahip ülkelerin; Finlandiya, Amerika, İsveç ve Çin olduğu belirlenmiştir.

Şekil 9: Ülkelerin Karşılıklı Atıf Ağı Haritası

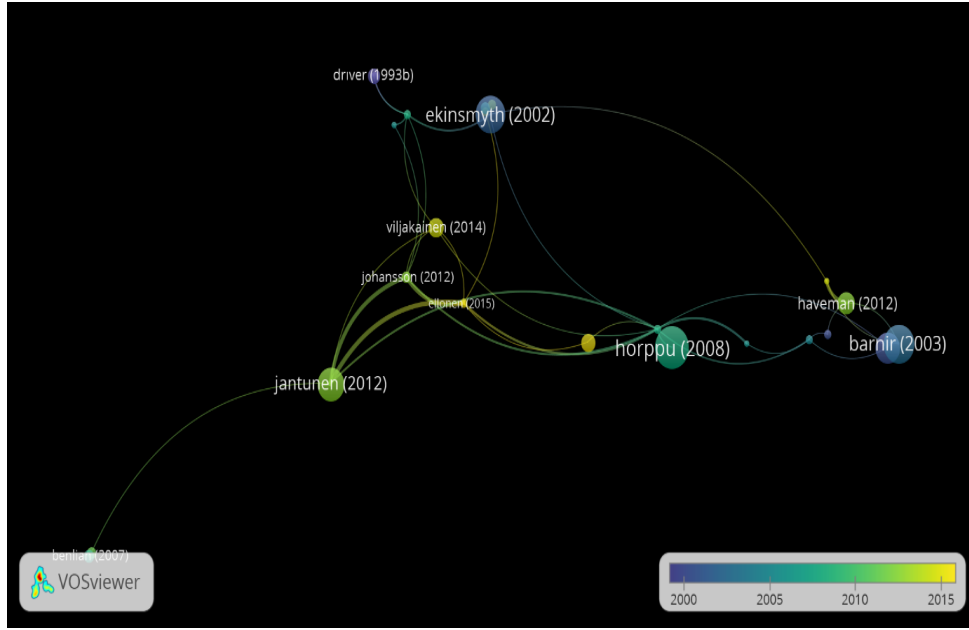
Bibliyografik İlişki Analizi

Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin bibliyografik ilişki analizi yapılmıştır.

Belgelerin Bibliyografik İlişki Analizi

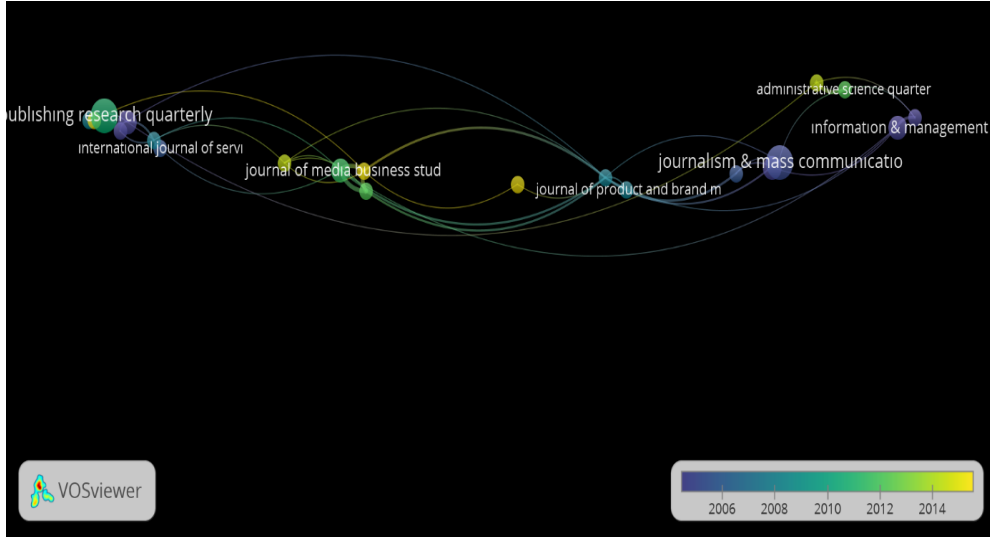
VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Belgelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi bibliyografik eşleşme/bağlantı analiz birimi de belgeler seçilmiştir. 98 belgeden en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 43 belgeye erişilmiştir. Bu 43 belge içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 24 belgenin bibliyografik ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 10). Bibliyografik ilişki açısından bağlantı gücü en yüksek belgelerin; Ellonen (2015), Jantunen (2012) ile Johansson (2012) olduğu görülmüştür.

Şekil 10: Belgelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

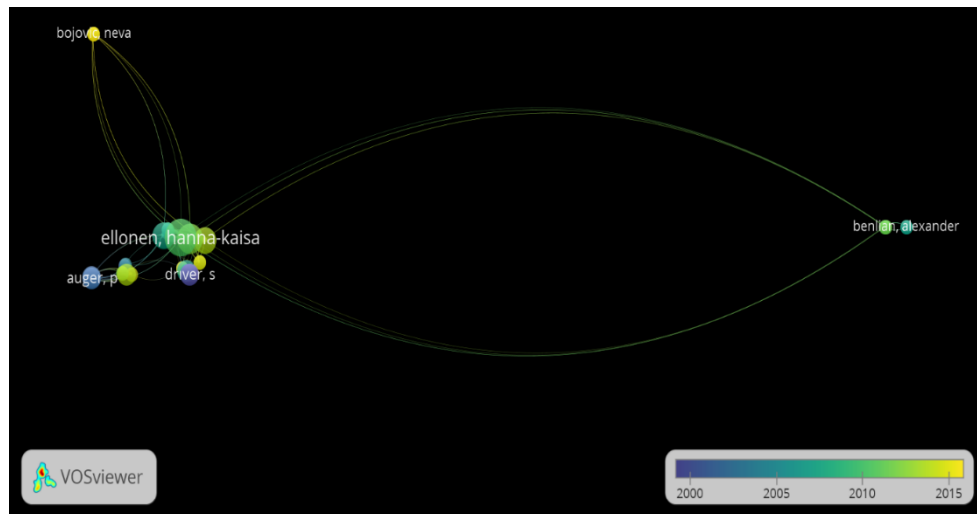
Kaynakların Bibliyografik İlişki Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Kaynakların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi bibliyografik eşleşme/bağlantı analiz birimi de kaynaklar seçilmiştir. 84 kaynaktan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 37 kaynağa erişilmiştir. Bu 37 kaynak içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 21 kaynağın bibliyografik ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 11). Bibliyografik ilişki açısından bağlantı gücü en yüksek kaynağın International Journal of Innovation and Technology Management olduğu belirlenmiştir.

Şekil 11: Kaynakların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

Yazarların Bibliyografik İlişki Analizi

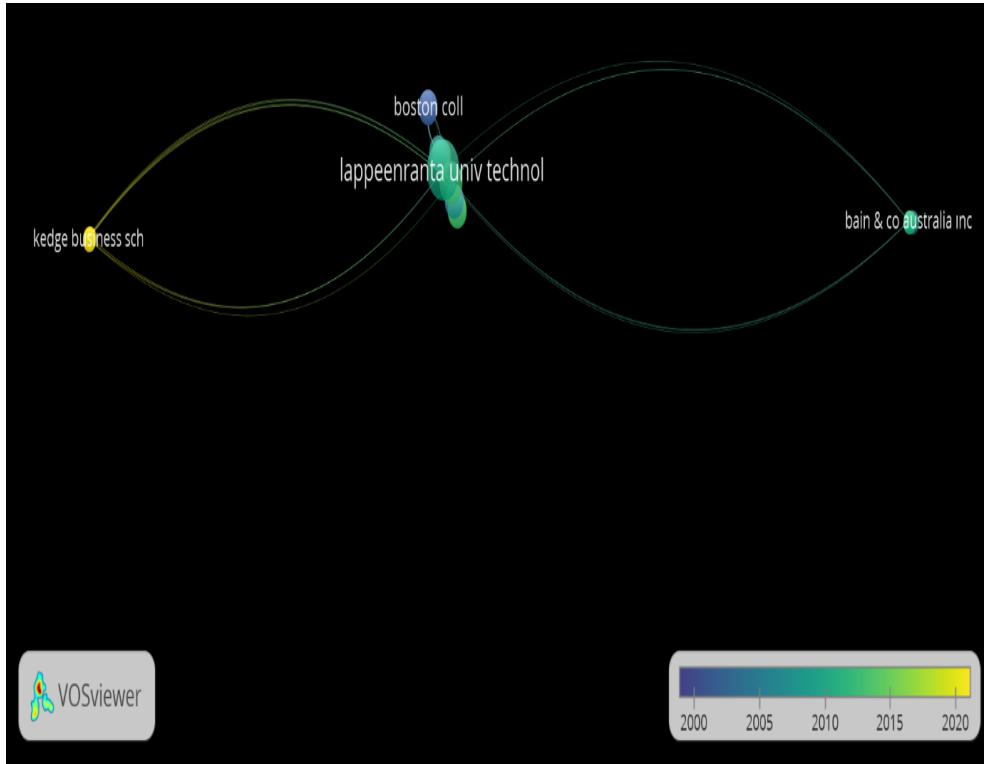
VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Yazarların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi bibliyografik eşleşme/bağlantı analiz birimi de yazarlar seçilmiştir. 129 yazardan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 62 yazara erişilmiştir. Bu 62 yazar içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 33 yazarın bibliyografik ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 12). Bibliyografik ilişki açısından bağlantı gücü en yüksek yazarın “Ellonen, Hanna-Kaisa” olduğu görülmüştür.

Şekil 12: Yazarların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

Kurumların Bibliyografik İlişki Analizi

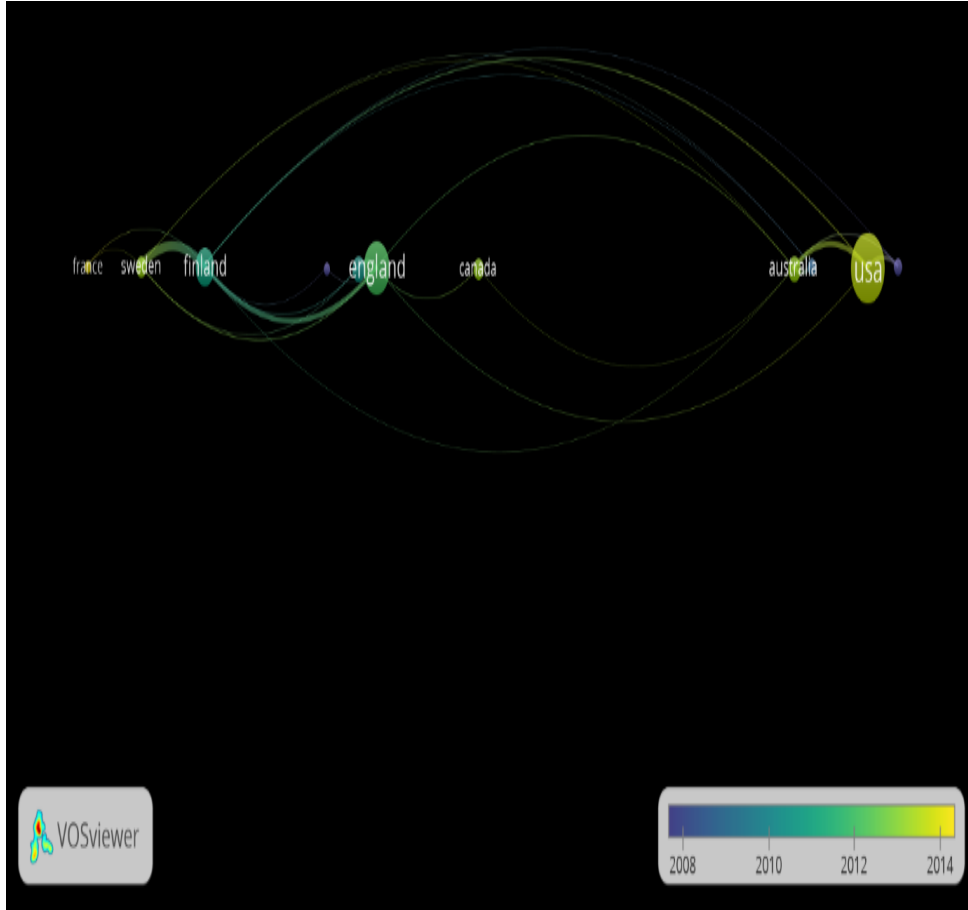
VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Kurumların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi bibliyografik eşleşme/bağlantı analiz birimi de kurumlar seçilmiştir. 129 kurumdan en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 62 kuruma erişilmiştir. Bu 62 kurum içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 33 kurumun bibliyografik ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 13). Bibliyografik ilişki açısından bağlantı gücü en yüksek kurumun Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi olduğu belirlenmiştir.

Şekil 13: Kurumların Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritası

Ülkelerin Bibliyografik İlişki Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Ülkelerin Bibliyografik İlişisini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi bibliyografik eşleşme/bağlantı analiz birimi de ülkeler seçilmiştir. 20 ülkenin en az 1 belge ve en az 1 atıf kriterlerini karşılayan 14 ülkeye erişilmiştir. Bu 14 ülke içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 11 ülkenin bibliyografik ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 14). Bibliyografik ilişki açısından bağlantı gücü en yüksek ülkelerin; Finlandiya, İsveç, Avustralya, Amerika ve İngiltere olduğu görülmüştür.

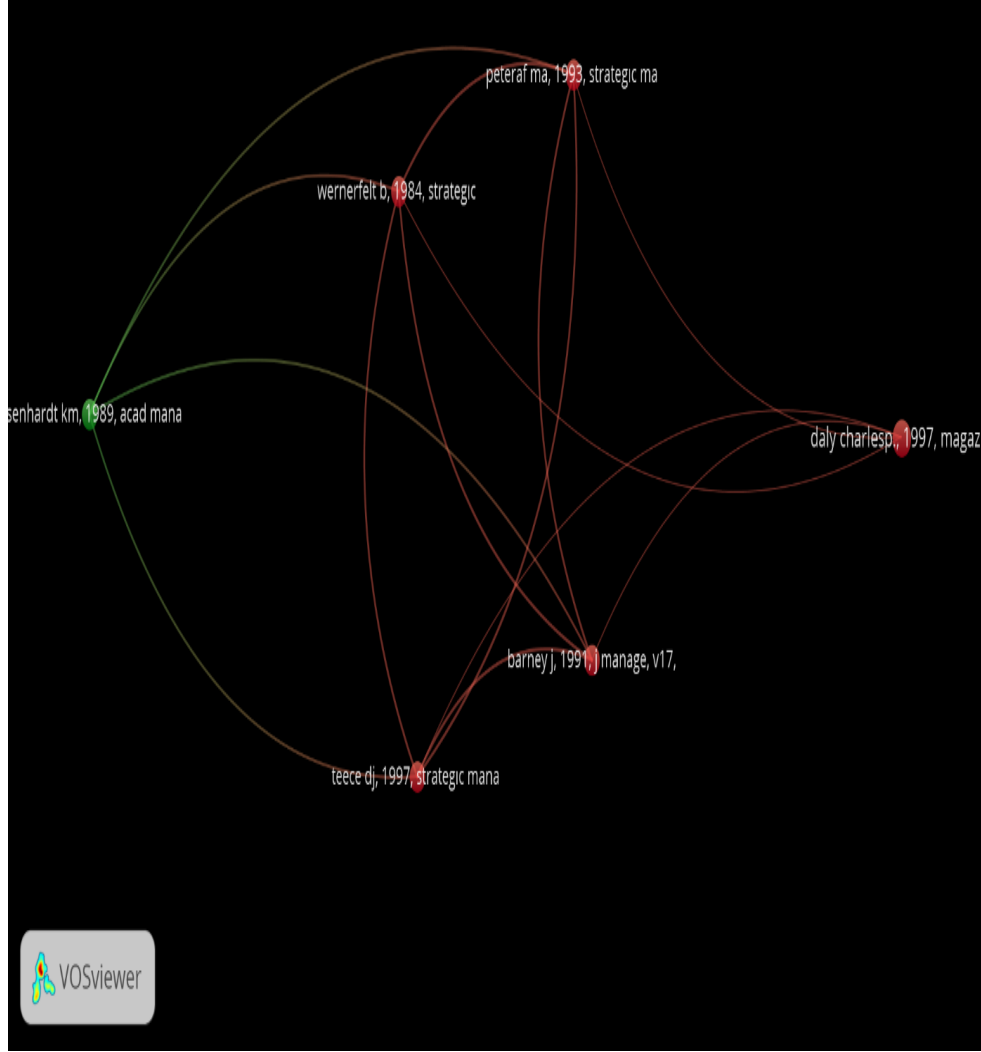
Şekil 14: Ülkelerin Bibliyografik İlişkisini Gösteren Ağ Haritası**Birlikte Atıf Analizi**

Atıf yapılan referansların, yazarların ve de kaynakların birlikte atıf analizi yapılmıştır.

Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak atıf analiz birimi de atıf yapılan referanslar seçilmiştir. 2553 atıf yapılan referanstan en az 4 atıf kriterlerini karşılayan 8 referansa erişilmiştir. Bu 8 referans içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 6 referansın birlikte atıf ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 15). Birlikte atıf ilişkileri açısından bağlantı gücü en yüksek referansların; “Barney J., 1991”, “Peteraf M. A., 1993” ile “Teece D. J., 1997” olduğu belirlenmiştir.

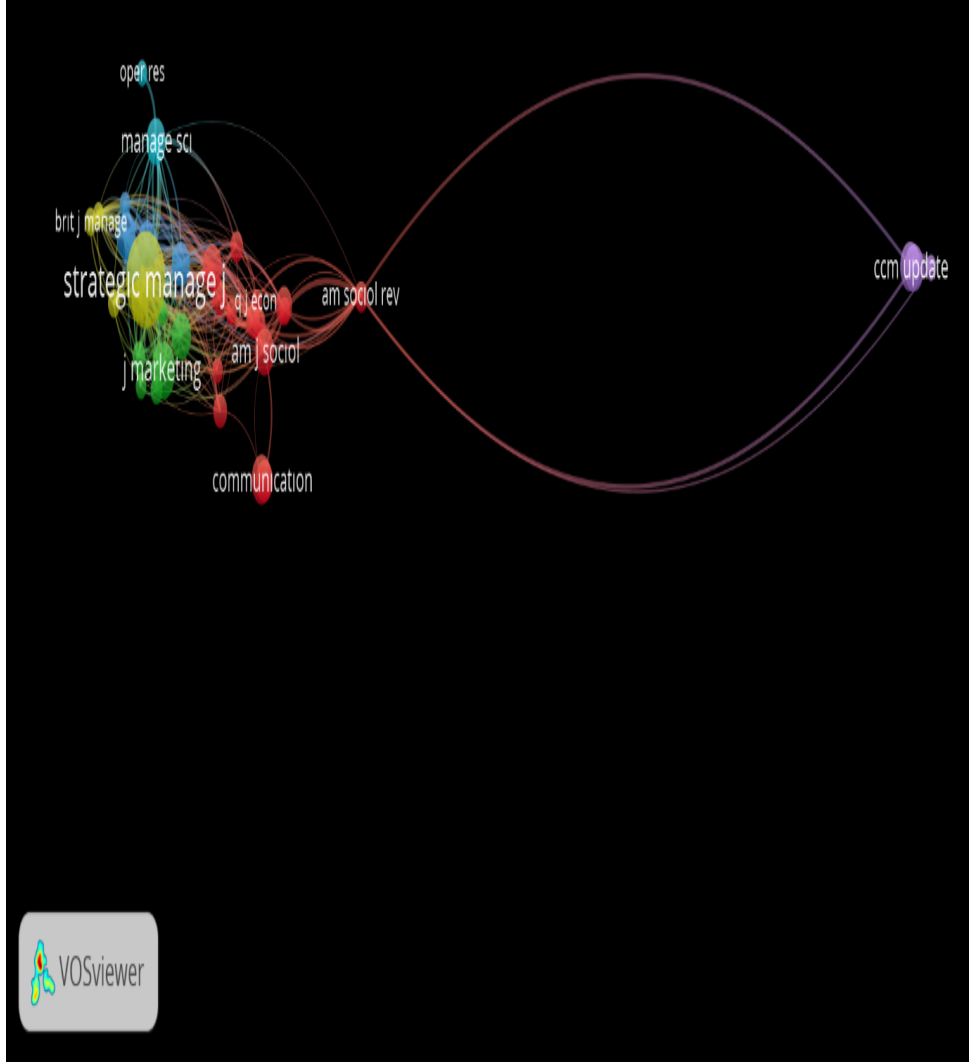
Şekil 15: Atıf Yapılan Referansların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak atıf analiz birimi de atıf yapılan kaynaklar seçilmiştir. 1832 atıf yapılan kaynaktan en az 5 atıf kriterlerini karşılayan 48 kaynağa erişilmiştir. Bu 48 kaynak içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 36 kaynağın birlikte atıf ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 16). Birlikte atıf ilişkileri açısından bağlantı gücü en yüksek kaynağın Strategic Management Journal olduğu görülmüştür.

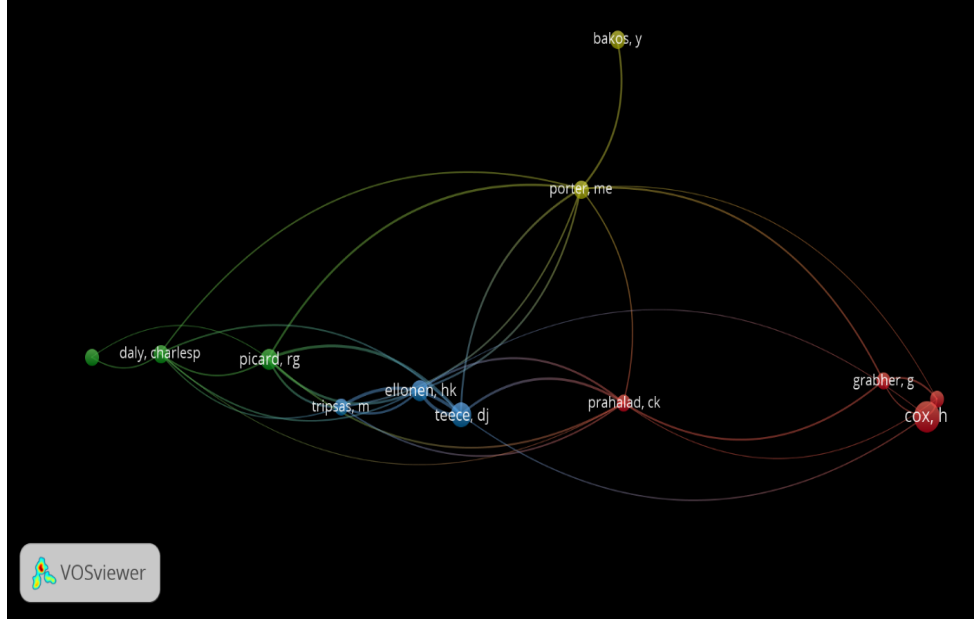
Şekil 16: Atıf Yapılan Kaynakların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf Analizi

VOSviewer yazılım aracı yardımıyla, Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritasının oluşturulması amacıyla, analiz çeşidi ortak atıf analiz birimi de atıf yapılan yazarlar seçilmiştir. 1874 atıf yapılan yazardan en az 5 atıf kriterlerini karşılayan 20 yazara erişilmiştir. Bu 20 yazar içerisinde de birbirleriyle bağlantılı olduğu tespit edilen 12 yazarın birlikte atıf ilişkilerini gösteren ağ haritası oluşturulmuştur (Şekil 17). Birlikte atıf ilişkileri açısından bağlantı gücü en yüksek yazarların; “Tece, D. J.”, “Ellonen, H. K.” ile “Porter, M. E.” olduğu belirlenmiştir.

Şekil 17: Atıf Yapılan Yazarların Birlikte Atıf İlişkilerini Gösteren Ağ Haritası

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bibliyometrik araştırmalar sayesinde geçmişten günümüze yapılan akademik çalışmaların yazarları, yazım dilleri, araştırma alanlarına göre dağılımları, türleri, indeksleri, atıfları, yazıldığı kurum, ülke bilgilerinin yanı sıra ortak yapılan çalışmaların içerikleri verilmektedir. Bu araştırmayla birlikte dergicilik konulu araştırmaların bibliyometrik profilinin ortaya konması amaçlanmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen WoS veri tabanında yer alan akademik çalışmalar belli parametreler doğrultusunda ele alınmış, ağ haritaları çıkarılmıştır. Çalışma, tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Doküman incelemesi ile elde edilen veriler içerik analizi ve bibliyometrik analiz ile çözümlenmiştir. Akademik çalışmalar; yıllara, atıf dağılımlarına, türlerine, WoS kategorilerine, WoS indekslerine, kurumlarına, yazım diline, ülkeye göre ayrılarak ele alınmıştır. En eski ve en güncel çalışmaların yanı sıra Türkiye’de yazılmış çalışmaların da bilgilerine yer verilmiştir. Ortak yazarlık, birlikte bulunma, atıf, bibliyografik ilişki ile birlikte atıf analizleri yapılmış ve ağ haritaları çıkarılmıştır.

Araştırma kapsamında ele alınan dergicilik konulu 98 çalışmanın ilki 1980 yılında, en günceli ise 2024 yılında yazılmıştır. En fazla çalışma 2014 yılında kaleme alınmıştır. 2005 yılından itibaren ise düzenli olarak her yıl akademik çalışma yazıldığı görülmüştür. En fazla atıf alan eser 2008 yılında yazılmış ve 110 atıf almıştır. Çalışmalar çok büyük oranda makale (f:61) türünde yazılmıştır. Bu

çalışmalardan en fazla çalışması olan Ellonen, H. K. toplamda 6 çalışma kaleme almıştır. WoS kategorileri içerisinde en fazla iletişim ve edebiyat kategorisinde çalışmalar yer almıştır. WoS indeksleri içerisinde ise büyük oranda SSCI indeksinde çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir. Kurumlarına göre bakıldığında, Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi'nin en fazla yayına sahip olduğu görülmüştür. Yazım diline göre İngilizce (f:92) yoğunluklu çalışmalar yapılmıştır. En fazla yayına sahip ülkenin Amerika olduğu, bu sıralamayı da İngiltere, Finlandiya, Avustralya, Yeni Zelanda ve Türkiye'nin takip ettiği belirlenmiştir. Türkiye'den 4 çalışmanın yer aldığı, ilk çalışmanın ise 2012 yılında yazıldığı görülmüştür.

Ağ haritalarına bakıldığında yazarlar, kurumlar ve de ülkelerin ortak yazarlık yaptığı çalışmalar olduğu görülmüştür. Ortak yazarlık konusunda en verimli yani toplam bağlantı gücü en yüksek yazarın; Ellonen, H. K., kurumun; Boston College ve ülkenin ise Amerika olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimelerin birlikte bulunma analizlerine bakıldığında; araştırma konusu ile doğru orantılı olarak "magazines" ile "magazine publishing" yani "dergi" ile "dergicilik" kelimelerinin bağlantı gücü en yüksek kelimeler olduğu belirlenmiştir.

Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin karşılıklı atıf analizleri yapılmıştır. Karşılıklı atıf analizi kapsamında, bağlantı gücü en yüksek belgenin; Cox (2008), kaynağın; Technology Analysis & Strategic Management, yazarın; Ellonen, H. K., kurumun; Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi, ülkenin ise Finlandiya olduğu görülmüştür.

Belgelerin, kaynakların, yazarların, kurumların ve ülkelerin bibliyografik ilişki analizine de yer verilmiştir. Bibliyografik ilişki analizi kapsamında, bağlantı gücü en yüksek belgenin; Ellonen (2015), kaynağın; International Journal of Innovation and Technology Management, yazarın; Ellonen, H. K., kurumun; Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi, ülkenin ise Finlandiya olduğu belirlenmiştir.

Atıf yapılan referansların, yazarların ve de kaynakların birlikte atıf analizleri yapılmıştır. Birlikte atıf analizi kapsamında, bağlantı gücü en yüksek referansın; "Barney J., 1991", kaynağın; Strategic Management Journal ve yazarın "Teece, D. C." olduğu görülmüştür.

Araştırma bulguları değerlendirildiğinde; çok bariz şekilde, Hellonen, H. K. adlı yazarın hem en fazla çalışmaya sahip olduğu hem de ortak yazarlık konusunda bağlantı gücü en yüksek yazar olarak yer aldığı göze çarpmaktadır. Aynı şekilde Lappeenranta Teknoloji Üniversitesi de, hem en çok çalışma yapan kurum olduğu hem de ortak çalışmalar konusunda bağlantı gücü en yüksek kurum olarak yer aldığı dikkati çekmektedir.

Genel olarak bakıldığında, Batı'da 17. yüzyılda başlayan dergicilik konusunda ilk çalışmanın 1980 yılında yapılması, bu konuda çalışmalara geç başladığının bir işaretidir. Dergicilik konusunda daha fazla çalışma yapılması

gerektiği görülmektedir. Araştırmada sadece WoS veri tabanından alınan verilerin kullanılması, araştırmanın kısıtlılığını oluşturmaktadır. Diğer veri tabanlarındaki dergicilik konulu akademik araştırmalar da incelenerek, sonuçları değerlendirilmeli, kıyaslamalar yapılarak, önemine vurgu yapılmalıdır.

Yazar Katkı Oranı ve Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma tek yazarlı olup katkı oranı %100'dür ve herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

Al, U. & Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (2), 142-163.

Al, U. (2008). *Türkiye'nin bilimsel yayın politikası: Atıf dizinlerine dayalı bibliyometrik bir yaklaşım*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Alkan, G. (2014). Türkiye'de muhasebe alanında yapılan lisansüstü tez çalışmaları üzerine bir araştırma (1984-2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61, 41-52.

Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 1, 99-120, <http://dx.doi.org/10.1177/014920639101700108>

BarNir, A., Gallagher, J. M. & Auger, P. (2003). Business process digitization, strategy, and the impact of firm age and size: The case of the magazine publishing industry. *Journal of Business Venturing*, 18 (6), 789-814.

Besimoğlu, C. (2007). *Akademisyenlerin elektronik dergi kullanımında disiplinler arasındaki farklar*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Büyükbaykal, G. N. & İli, B. (2020). E-Spor kavramına yönelik araştırmaların bibliyometrik analizi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (2), 572-583.

Büyükbaykal, G. N. (2013). Türkiye'de ve dünyada ekonomi dergiciliği. A. Yapar Gönenç (Ed.), *Dergicilik Üzerine* içinde (ss. 84-101), İstanbul: Koyu Kitap.

Cox, H. & Mowatt, S. (2008). Technological change and forms of innovation in consumer magazine publishing: a UK-based study. *Technology Analysis & Strategic Management*, 20 (4), 503-520.

Dumanlı Kürkçü, D. (2019). Elektronik dergicilik bağlamında elektronik mizah dergileri. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7 (1), 293-320.

Ekinsmyth, C. (2002). Project organization, embeddedness and risk in magazine publishing. *Regional Studies*, 36 (3), 229-243.

Ellonen, H.K; Jantunen, A & Johansson, A. (2015). The interplay of dominant logic and dynamic capabilities in innovation activities. *International Journal Of Innovation Management*, 19 (5), (15 pages).

Geray, H. (2011). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş: iletişim alanından örneklerle*. Ankara: Ezel Basın Yayın Dağıtım.

Gezgin, S. (2002). Medyanın toplumsal işlevi ve kamuoyu oluşumu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 1 (12), 11-20.

Gönenç, E. Ö. (2002). Kitle kültürü ve kitle iletişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 13, 129-138.

Horppu, M., Kuivalainen, O., Tarkiainen, A. & Ellonen, H.-K. (2008). Online satisfaction, trust and loyalty, and the impact of the offline parent brand. *Journal of Product & Brand Management*, 17 (6), 403-413.

Ilgaz Büyükbaykal, C. (2005). Kitle iletişim araçları ve toplumsal yaşam. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 21, 71-75.

İhtiyar, B. (2018). Türkiye’de fikir sanat dergiciliği: İlk dönem Hareket dergisi örneği. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, 31, 188-203.

Jantunen, A; Ellonen, H.K & Johansson, A. (2012). Beyond appearances - Do dynamic capabilities of innovative firms actually differ?. *European Management Journal*, 30 (2), 141-155.

Johansson, A; Ellonen, H.K & Jantunen, A. (2012) Magazine publishers embracing new media: exploring their capabilities and decision making logic. *Journal Of Media Business Studies*, 9 (2), 97-114.

Karagöz, B. & Şeref, İ. (2019). Yunus Emre ile ilgili araştırmaların bibliyometrik analizi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 27, 123-141.

Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.

Kazan, H. (2017). Avantajları ve dezavantajları ile dijital gazetecilik. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC*, 7 (1), 17 - 24.

Kızıloğlu, E. (2022). Kadın akademisyenler üzerine yapılan çalışmaların sistematik bir analizi: Scopus veri tabanı örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 57 (1), 458-476.

Kutlu, M. K. (2023). WoS veri tabanında yer alan empatik iletişim konulu akademik çalışmaların bibliyometrik analizi. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 10 (96), 1300–1310.

Kuyucu, M. (2015). Türkiye’de değişen magazin basını SES dergisi örneğinde magazin yayıncılığı sorunsalı. F. Uslu (Ed.), *2nd International Conference on Education and Social Sciences/INTCESS15* (2-4 Şubat 2015)

Bildirileri içinde (ss. 448-463). İstanbul: International Organization Center of Academic Research/Ocerint.

Moeran, B. (2008). Economic and cultural production as structural paradox: The case of international fashion magazine publishing. *International Review of Sociology*, 18 (2), 267–281.

Morehead, J. (1980). The Pentagon's magazine publishing empire. *The Serials Librarian*, 5 (1), 7-12.

Öztunç, M. (2020). İnternet haberciliğinde koronavirüs salgınının sunum biçimi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9 (3), 2825-2840 .

Peteraf, M. A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: a resource-based view. *Strategic Management Journal*, 14, 179-191.

Proje No: SOBAG-105K088 (2007). *Türkiye'nin bilimsel yayın haritası: Türkiye'de Dergicilik üzerine bibliyometrik bir araştırma.* <https://yunus.hacettepe.edu.tr/~umutal/publications/SOBAG-105K088.pdf> (Erişim Tarihi: 15.05.2024).

Roca-Vargas, J. (2024). Editing enology journals: Interviews and case studies. *Grafica-Journal of Graphic Design*, 12 (23) , 75-82.

Sınar Çılın, A. (2006). Bursa'nın ilk edebiyat ve sanat dergisi: Nilüfer. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (10), 47-64.

Şahin, G. (2014). An investigation on the Mektepli newspaper published between the years of 1932 and 1935 (periodic function-publication-closing down). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, 5210-5214.

Şahin, G. G. (2012). Children's literature, children's journalism and magazine publishing in Turkish Republic (the period between 1923-1940). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 1658-1663.

Şen, N. (2009). Tanzimat devri periyodikleri ve dergicilik. *Gazi Türkiyat*, 1 (5), 381-393.

Şimşek, H. (2001). XIX. yüzyıl çocuk dergiciliği ve eğitsel işlevleri üzerine. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 1-9.

Teece, D. J., Pisano, G. & Shuen, A. (1997) dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18, 509-533

Tella, A. & Aisha Olabooye, A. (2014). Bibliometric analysis of African Journal of library, archives and information science from 2000-2012. *Library Review*, 63 (4-5), 305-323.

Ulusoy Nalcıoğlu, B. & Yapar Gönenç, A. (2017). Şevket Rado'nun Türk dergicilik sektörüne katkıları. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi (UHIVE)*, 14, 192-206.

Ulusoy Nalcıoğlu, B. (2006). *Mümeyyiz ilk Türkçe çocuk gazetesi (1869-1870)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Wallin, J. (2005). Bibliometric methods: Pitfalls and possibilities. *Basic And Clinical Pharmacology And Toxicology*, 97 (5), 261-275.

Web of Science (WoS) (2024). <https://www.webofscience.com/wos/woscc/basic-search>, (Erişim Tarihi: 27.05.2024).

Yapar Gönenç, A. (2005). Dergicilik ve gazetecilik arasındaki ayırım. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 22, 25-28.

Yapar Gönenç, A. (2006). *Türkiye’de ve Fransa’da dergicilik ve kadın dergileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Yapar Gönenç, A. (2007). Türkiye’de dergiciliğın tarihsel gelişimi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 63-78.

Yapar, A. (2000). Kadın dergilerinde kadın imgesinin kullanımı. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 9, 75-80.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Zupic, I. & Čater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18 (3), 429-472.